NAŠ TEDNIK

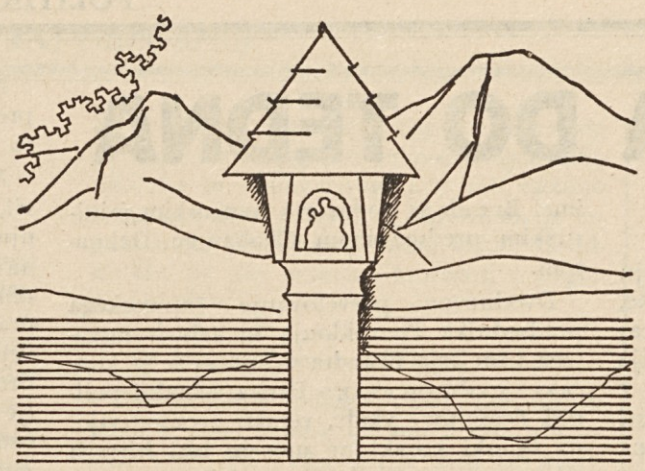

KULTURNO POLITIČNO GLASILO

Poštni urad: 9020 Celovec — Verlagspostamt: 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt P. b. b.

LETNIK XXII. / ŠTEVILKA 29 CELOVEC, DNE 16. JULIJA 1970 CENA 2.50 ŠILINGA

Letno poročilo

Delo šole se odigrava po predpisanih učnih načrtih v šolskih prostorih in deloma pri domačih vajah in učenju doma.

Le na »Dan staršev« je stik staršev s šolo neposreden in živ. Dvakrat na leto imajo starši priložnost pomeniti se z vsemi profesorji in isti dan o eventualnih težavah pri vedenju in učenju fantov in deklet.

Šolska akademija pa postavi vso šolo pred javnost z delom svojega prizadevanja. Taka akademija je bila letos 7. junija že dvanajstič in slovenski obiskovalci so z zanimanjem sledili programu, ki je bil tokrat posvečen stoletnici smrti slovenskega šolnika, pisatelja in velikega kulturnega ustvarjalca Antona Janežiča. Udeleženci akademije s svojimi prispevki pa v veliki meri šele omogočijo izdajanje »Letnega poročila«, kar je za šolsko vodstvo zvezano z velikimi finančnimi stroški. Brez »Akademije« ni »Letnega poročila«, oboje pa je znak življenjske sposobnosti Slovenske gimnazije.

Pred seboj imam 13. letno poročilo za šolsko leto 1969/70. V primerjavi s prvim letnim poročilom za leto 1957/58, ki je na dvajsetih straneh pokazalo začetek šole, ima 13. letno poročilo na 88 straneh zelo pestro in zajetno vsebino.

Uvodno je naveden profesorski zbor in njegova učna obveznost. Pri večini profesorjev moramo ugotoviti veliko preobremenjenost s tedenskimi urami skoraj 50 odstotkov nadur. To bi moralo biti tudi za študente na Dunaju in Gradcu resen opomin, da pohitijo s svojim študijem, da bodo razbremenili profesorje na Slovenski gimnaziji. Letno poročilo pove tudi, da so dobili tekom minulega šolskega leta štirje profesorji definitivna službena mesta, in sicer dr. Pušnik, dr. Zerzer, Spieler in Wakounig ter da je bil prof. Franc Inzko dodan g. ravnatelju za administrativno pomoč.

Običajna šolska kronika registrira šolske dogodke in izpričuje, da so pristojni gospodje nadzorniki kar pridno obiskovali šolo in sledili njenemu delu.

Pregled razredov izkazuje med 398 učenci 1. do 7. razreda 60 odličnjakov in med 42 osmošolci tri maturante z odličnim uspehom.

Na žalost niso dosegli vsi dijaki cilj svojega razreda, ker niso v zadostni meri posvetili svojih sposobnosti šolskemu delu. Kakor kmet ne more samo živeti, ampak mora najprej sejati, setev negovati, tako tudi študij zahteva resno delo. Táko resno delo pa je predpogoj vsakega uspeha v šoli, v delavnici in na polju.

Zanimiv je tudi zapis šolskih nalog iz slovenščine in nemščine v višjih razredih gimnazije na straneh 17 do 21 ter maturitetnih tem na straneh 24 in 25.

Pomen dijaških domov pa izpričuje število dijakov, ki stanujejo v celovških domovih.

»Zelena luč za graditev Slovenske gimnazije« je gospod ravnatelj naslovil poročilo glede lastnega poslopja. Danes že lahko pristavimo, da je ta zelena luč že jasno posvetila, ker sta dobila arhitekta g. dipl. inž. Rudolf Nitsch in dipl. inž. arhitekt in prof. Janez Oswald nalogo, da izdelata v najkrajšem času načrt za zidavo šole in ga predložita ministrstvu.

Letno poročilo prinaša popis akademije in njen odmev v nemškem koroškem tisku ter govor g. ravnatelja Zablatnika o Antonu Janežiču.

Posebnost v minulem šolskem letu je bil obisk pevskega zbora nemških dijakinj iz Bozna in zbora naših dijakov v Boznu.

Prof. dr. Vospernik poroča o rajnem Jaku Špicarju in njegovih zaslugah za koroške Slovence.

Prof. dr. Čegovnik razpravlja v obširnem članku o duševnem in telesnem razvoju in spremembah naše študirajoče mladine.

Prof. dr. Feinig je zapisal krajevna in ledinska imena iz Rut.

Prof. dr. Cigan pa je z izredno marljivostjo tudi to leto zbral kup starih narodnih pesmi in jih otel pozabi. Tokrat je pobiral posebnosti na Kneži in na Krčanjah in jih povezal v lep šopek 13. letnega poročila.

Telesna vzgoja pa je prišla na športnem dnevu do popolnega izraza, kjer so fantje in dekleta v troboju tekmovali in dosegli kar lepe uspehe. Gospod profesor Kupper poroča o tem dogodku.

Pred sedmimi leti je bila na Slovenski gimnaziji prva matura, sedaj se že kažejo v študijskih uspehih prvi sadovi, ko maturanti zaključujejo svoje študije na visokih šolah. Glejmo tudi te uspehe, ne samo kritiko tudi dostikrat upravičeno kritiko mladih, ki imajo tudi pravico povedati kritično besedo, kritika je vedno posebna pravica mlade generacije, saj bodo njih nasledniki kritizirali tudi njo.

50-letnica požiga Narodnega doma

V ponedeljek je minilo 50 let, ko je gorelo v Trstu slovensko svetišče, »Narodni dom«. Le starejši se spominjajo grozljivega dogodka. Ne samo Slovence v Italiji, ampak tudi v domovini in drugod v zamejstvu je stisnilo v grlu, ko so zvedeli za ta fašistični zločin. Tržaški Slovenci so nemo zrli v steber dima, ki se je dvigal nad mestom. Sicer so se prva nasilja proti slovenskemu in hrvaškemu življu pričela že zgodaj, od zadnjih mesecev 1918. leta naprej, vendar so bila manjšega obsega in so bila videti kot spontan izliv nacionalističnih strasti.

Požig Narodnega doma pa je kljub inscenaciji in skrivljenemu poročanju takratnega fašističnega tiska razgalil premišljeno načrtnost v izvajanju nasilne raznarodovalne akcije, katere prava žrtev naj bi bil vprav Narodni dom.

Takrat se je dejansko začela najbolj črna doba slovenskega ljudstva v Italiji, ki je trajala 25 let. Fašizem je proti narodnim skupinam v Italiji nastopal naglo, brezobzirno, nečloveško. Kar je bilo še včeraj protizakonito, je po najkrajšem postopku postalo »zakonito«. Primorske Slovence je od tistega 13. julija še neštetokrat stisnilo v grlu, stisnili so zobe in trpeli, stisnili pa so tudi pesti in se uprli. V njihovem odporu jih je krepil spomin na 13. julij 1920, njih borbenost je rasla ob spominu na bazoviške junake, ki se jim bodo poklonili letos 6. septembra ob 40. letnici njihove smrti.

V drugi svetovni vojni niso bili osamljeni, antifašistične in antinacistične sile so se združile ter premagale skupnega sovražnika. Leto zmage je vprav na polovici petdesetih let od požiga Narodnega doma do danes. In kakšno povračilo za storjene fašistične zločine je prehodila slovenska narodna skupina v Italiji? Bilanca je silno revna in nikakor ne dela časti italijanski demokraciji.

Ali demokratična miselnost v zapadnem svetu res ni sposobna videti pravic slovenskih narodnih skupnosti v Italiji in pri nas na Koroškem? Ali je demokracija res v agoniji?

Uradni obisk dr. Berzantija na Hrvaškem

Od 28. 6. do 1. 7. je bila delegacija iz Furlanije-Julijske krajine, pod vodstvom deželnega predsednika dr. Berzantija, na uradnem obisku na Hrvaškem.

Ob prihodu italijanske delegacije je v prostorih sabora v Zagrebu, predsednik Hrvaške, Dragutun Haramija v svojem govoru orisal dobre odnose med Italijo in Jugoslavijo in se pri tem skliceval na izjave italijanskega predsednika Saragata med njegovim obiskom v Jugoslaviji. Poseben poudarek je Haramija dal vlogi narodnostnih skupin, ko je dejal, da naj nekdanje nezaupanje odstopi mesto širokemu razumevanju ter krepitvi prijateljskega sodelovanja. Na tej plemeniti poti pa lahko mnogo prispevajo etnične skupine v obeh državah. Te skupine so most prijateljstva, zbliževanja in konstruktivnega sodelovanja.

Italijanska etnična skupina, ki živi na področju Jugoslavije, široko razvija svojo kulturno in prosvetno aktivnost in vzpostavlja koristne stike z ustanovami v Italiji, pri čemer so še zlasti zanimivi stiki s podobno organizacijo Slovencev v Italiji. Mi tako sodelovanje podpiramo in želimo, da se tudi slovenski manjšini v Italiji omogoči njen razvoj.

Predsednik Berzanti je na ta del izvajanj takoj odgovoril in je dejal, da se je dežela takoj po ustanovitvi zavedla resnosti vprašanja manjšine, ter je večkrat poudarila, da manjšina ni neka ovira, temveč obogatitev kulturnega, socialnega in splošnega življenja celotne skupnosti. Dežela pa je v svojih pristojnostih glede tega vprašanja omejena, ker si je to pristojnost prevzela vlada v Rimu. (Stare metode kot pri nas; dežela se izgovarja na osrednjo vlado in narobe). Vendar pa je dežela že sprejela več ponudb in med drugimi ustanovila posebno komisijo, da se omogoči slovenski skupini razvoj, da se okrepijo njene sposobnosti in da bo lahko še v večji meri prispevala h krepitvi skupnega bogastva. Bistveno pri tem je, da se manjšina dobro počuti v državi, v kateri živi.

Prvi korak za priznanje Slovencev v Italiji

Deželni svet Furlanije-Julijske krajine je te dni z absolutno večino glasov (proti so bili samo fašisti in liberalci) sprejel zakonski osnutek dr. Draga Štoke, ki delno spreminja že obstoječa deželna zakona o gospodarskem načrtovanju in kulturni dejavnosti v členih, kjer se določa sestava posebnih komisij.

Slovenski predstavniki v teh komisijah postanejo s tem »predstavniki slovenske narodne skupine« in ne več »nosilci posebnih interesov.« Navidezno povsem naravna pravica, na katero je moral deželni svet čakati več let. Vendar ni šlo svetovalcem za vprašanje, ali naj se ta prirodna pravica Slovencev, da se jih v deželni zakonodaji imenuje s pravim imenom, temveč za to, v kolikšni meri se ta pravica priznava in kako.

Prošnja za oddaje v hrvaščini odklonjena

Kot je sporočila Delovna skupnost hrvaških-gradiščanskih društev, je generalni intendant avstrijskega radia Gerd Bacher odklonil prošnjo za vpeljavo oddaj v hrvaščini v avstrijskem radiu!

Izrael za gibčnejšo zunanjo politiko

Nov mirovni načrt brez starih zahtev nasproti Arabcem

Da bi že enkrat končali nevarno krizo na Bližnjem vzhodu, je v ponedeljek izraelski zunanji minister Aba Eban predlagal »neuradna pogajanja« med Izraelom in Egiptom, s posredovanjem U Tantovega predstavnika za Bližnji vzhod Gunnarja Jarninga, kot podlago za poznejše uradne mirovne razgovore.

Mir na Srednjem vzhodu mora vsebovati trajno ureditev med Izraelci in Arabci. Meje pa naj bi bile take, da bi jih priznale obe strani, kakor tudi priznanje obstoja držav podpisnic ter priznanje in poroštvo njih posebnosti.

Politični opazovalci pripominjajo, da Eban v svojem novem mirovnem načrtu tokrat ni omenil niti dosedanjih zahtev Izraela po »neposrednih pogajanjih«, niti odklonitve posredovalcev tretje države. Menijo, da je to znamenje prožnejše izraelske zunanje politike.

Triumf antične tehnike

Norveškemu prirodoznanstveniku in raziskovalcu Thoru Heyerdahlu se je s svojo ladjico iz papirusa »Ra II«, v noči od sobote na nedeljo, posrečilo premagati Atlantik, potem ko se mu je njegov prvi poskus nedavno ponesrečil (leta 1969).

Pred dvema mesecoma (17. maja) je Thor Heyerdahl, junak eskpedicije Kontiki (1947. leta), z ladjico, dolgo 12 metrov, težko osem ton in z osemčlansko posadko, v kateri so bile zastopane različne narodnosti, iz Safije, maroškega pristanišča, krenil na plovbo čez Atlantik.

S tem svojim smelim dejanjem je znanstvenik dokazal svojo tezo, da so že stari Egipčani pred več kot štiri tisoč leti pluli čez Atlantik.

Volitve v Mehiki

Na predsedniških volitvah v Mehiki, je, kot so predvidevali, zmagal kandidat vladne »revolucionarne stranke« Luis Echevarria Alvarez, ki že od leta 1911 vlada v Mehiki. Luis Echevarria je bil doslej notranji minister in je pri zadnjih volitvah dobil okrog 90 odstotkov vseh glasov.

Peron bi se rad vrnil

Osebni predstavnik bivšega argentinskega predsednika Perona Jorge Paladino je napovedal, da se bo Peron morda vrnil v državo. Dejal je, da se je bivši predsednik pripravljen vrniti iz Španije, kjer živi v pregnanstvu, v Argentino in da »so za to možnosti«. Drugih podrobnosti v tej zvezi ni navedel.

C. F. Peturnig - umrl

Za posledicami zavratne bolezni je po težkem trpljenju v torek, 14. julija, ob 21. uri, umrl sodelavec, strokovni urednik C. F. Peturnig. S smrtjo strokovnega urednika C. F. Peturniga je avstrijski radio, še posebno celovški radio, izgubil enega izmed najbolj sposobnih urednikov.

Strokovno bo njegova izguba, vsaj v bližnji prihodnosti, nenadomestljiva.

OD TEDNA DO TEDNA

KOMENTARJI PO SESTANKU ZA RAZŠIRITEV EGS

Po prvih navdušenih izjavah o srečanju med predstavniki Velike Britanije, Danske, Norveške in Irske s članicami (šestorica) Evropske gospodarske skupnosti (30. junija in 1. julija) za vstop omenjenih držav v gospodarski skupnosti, ki so jih dali zlasti uradni predstavniki, so prišle prve hladne prhe zlasti v francoskem tisku.

Pariški listi v glavnem pišejo o tem, da ne gre vse dobro. To je sicer normalno, ker je bilo že predvideno. Evropa se nahaja pred zgodovinskim preokretom. Zato je odvisno od vseh, ali bo Evropa ta preokret uresničila ali ne.

Britanski komentarji pa se izogibajo neposrednega obravnavanja vprašanja vstopa Velike Britanije v to gospodarsko skupnost in govorijo zlasti, da stojijo sedaj pred desetimi državami težke naloge.

ODSTOP ITALIJANSKE VLADE

Predvsem nepričakvoano je pretekli teden italijanska vlada odstopila.

Ministrski predsednik Rumor je poslal že prej štirim strankam: krščanski demokratski, socialistični, socialno demokratski in liberalni pismo, v katerem je na seji vlade obrazložil razloge za ostavko. V pismu je bilo rečeno, da je podrobno in poglobljeno proučil splošni politični položaj in da se je prepričal, da se lahko izvedejo učinkoviti ukrepi za rešitev številnih in težkih vprašanj samo, potem ko bi prišlo do širokega razčiščenja stališč med političnimi silami. Na osnovi te ocene je sklenil predati mandat predsedniku italijanske republike.

POGOVORI BRANDT—POMPIDOU

Zahodnonemški kancler Willy Brandt in francoski predsednik Georges Pompidou sta končala politične pogovore. Pred tem je imel Brandt še pogovor s francoskim ministrskim predsednikom Chabanom Delmasom.

Dvodnevno posvetovanje francoskega predsednika Pompidouja in zahodnonemšega kanclerja Brandta v Bonnu se je končalo z močno podporo Pariza vzhodni politiki Brandtove vlade, vendar z omejitvijo, da bonski koraki ne morejo biti hitrejši od pogovorov štirih sil okoli Berlina.

ČERNIK SUSPENDIRAN IZ PARTIJE

Po vesteh iz dobro obveščenih krogov je bil bivši predsednik vlade Černik suspendiran iz češkoslovaške partije. Suspendiranje pomeni, da bo njegov položaj preučila posebna preiskovalna komisija, ki bo ocenila njegovo delo kot ministrskega predsednika.

NAPREDOVANJE KP PRI VOLITVAH NA CIPRU

Na parlamentarnih volitvah na Cipru je komunistična stranka AKEL pridobila dva mandata, število poslancev je tako zvišala od pet na sedem, celotni parlament pa šteje petdeset poslancev.

Po uradnih podatkih ni nobena stranka dosegla absolutne večine.

V parlamentu imajo grški Cipročani 35, turška skupina pa 15 poslancev.

PRIJATELJSKA POGODBA MED ROMUNIJO IN SOVJETSKO ZVEZO

7. julija so podpisali med Romunijo in Sovjetsko zvezo pogodbo o prijateljstvu, ki zamenjuje dvajsetletno pogodbo, katere veljavnost je zapadla 1968. leta. Takrat je prišlo do težav glede obnovitve pogodbe najprej zaradi sovjetske okupacije Češkoslovaške, nato pa zaradi obiska Nixona v Bukarešti lansko leto.

Novo pogodbo je za Romunijo podpisal predsednik vlade Maurer, za Sovjetsko zvezo pa Kosigin.

Maurer je ob podpisu med drugim izjavil, da pogodba določa načela o sodelovanju med dvema državama: prijateljsko pomoč v medsebojno korist spoštovanje suverenosti in nacionalne neodvisnosti, enakost pravic in nevmešavanja v notranje zadeve druge države. Istočasno pa je romunski predsednik vlade tudi podčrtal osnovne cilje romunske zunanje politike, kot jih je označil vodja partije, ko je govoril o prijateljstvu in o sodelovanju s Sovjetsko zvezo na vseh področjih. Maurer je tudi govoril o reševanju mednarodnih vprašanj, tako da se ustvarjajo odnosi med državami v njih interesu, da se spoštujejo norme mednarodnega prava in da se deluje proti politiki napadanja, proti kolonializmu in in nekolonializmu, za pravico vsakega naroda, da odloča o svoji usodi.

Nova pogodba določa dvostranske odnose med SZ in Romunijo, istočasno pa tudi služi za utrditev solidarnosti med vsemi socialističnimi državami za njih medsebojno bratsko pomoč in njih tesno politično, gospodarsko in vojaško sodelovanje.

KRONSKI GOVOR KRALJICE ELIZABETE

Britanska kraljica Elizabeta je prebrala v britanskem parlamentu kronski govor, s katerim se je pričelo redno delo nove konservativne vlade. Gre za tradicionalno svečanost in za govor, ki ga v resnici napiše predsednik vlade in ki tudi služi za orientacijo nove vladne politike. Kraljica je v tem poročilu mnogo govorila o vključitvi Velike Britanije v Evropsko gospodarsko skupnost, pri čemer je omenila, da se mora to izvesti na »pravičnih osnovah«.

NIXONOV OSEBNI ODPOSLANEC PRI PAPEŽU

Nixonov osebni odposlanec pri Vatikanu Henry Cabot Lodge se je sestal s papežem Pavlom VI. To je bil prvi sestanek Lodgeja s poglavarjem Svete stolice, odkar ga je predsednik Nixon 5. junija imenoval za svojega osebnega odposlanca. Združene države Amerike nimajo diplomatskih uradnih stikov z Vatikanom in ker je vzpostavitev odnosov naletela v ZDA na odpor protestantov, se je Nixon, da bi se tem sporom izognil, odločil, da imenuje za te odnose osebnega odposlanca, ki občasno odpotuje v Vatikan.

POROČANJE AMERIŠKEGA LISTA O NEČLOVEŠKEM RAVNANJU S POLITIČNIMI JETNIKI

Ameriški časopis »New York Times« je objavil članek iz Saigona, v katerem poroča o nečloveškem ravnanju s političnimi jetniki v južnovietnamskih zaporih. List je dobil podatke od skupine ameriških osebnosti, ki so imele priliko obiskati zloglasni zapor na otoku Con Son, kakih 200 kilometrov jugovzhodno od Saigona. To so poročali o obstoju vrste celic, ki so jih zgradili Francozi in o katerih so mislili, da so jih že odpravili. Te celice, ki jih poznajo pod imenom »tigrove kletke«, so en meter in pol široke in tri metre dolge, v njih pa je zaprtih od štiri do pet jetnikov, ki zaradi nizkega stropa vobče ne morejo stati pokonci.

V teh kletkah je zaprtih okoli 500 oseb, v samem zaporu je pa 9.900 političnih jetnikov. Celice so skrajno umazane, jetniki pa nosijo znamenja mučenja in pretepanja. Nekateri so povedali, da jih hranijo z rižem, pomešanim s peskom in gruščem.

SOVJETSKA POMOČ PERUJU

Sovjetska zveza je poslala pomoč žrtvam potresa v Peruju z letalskim mostom, pri katerem je sodelovalo 65 letal, polnih živil, zdravil, strojev in raznih naprav. Prva letala so prispela 7. julija v Limo. Prispela so potem v skupinah po osem ali deset, vsako v presledku desetih minut.

Koroška demarkacijska črta in plebiscit

Letos mine petdeset let, odkar so se prebivalci cone A na Koroškem odločili 10. oktobra 1920 za Avstrijo. Mnogo se prav v tem letu piše o koroškem plebiscitu in zgodovinskih okoliščinah, ki so privedle do tega ljudskega glasovanja. Posebno pomembna so predhodna ameriška prizadevanja okoli demarkacijske črte in preučevanja koroške narodnostne problematike. Naš tednik bo zaradi tega v tej in v naslednjih številkah objavil v izvlečkih pomembno študijo dr. Alojzija Kuharja, ki se opira na važne tozadevne dokumente; avtorju so bili dokumenti dostopni v javnem arhivu Združenih držav Amerike. Ta študija, ki jo bomo od danes naprej objavljali, naj na kolikor toliko objektiven način prikaže zgodovinsko ozadje leta 1919, ki je potem privedlo do plebiscita.

Uredništvo

MILES PREDLAGA RAZMEJITVENO ČRTO

Celotno vprašanje o ameriški razmejitveni komisiji na Koroškem v začetku 1919 in o posledicah njenih zaključkov je tako obsežno, da ga ni mogoče obdelati v kratkem sestavku. Povezano je tesno z delovanjem osrednje študijske komisije, ki jo je ameriška vlada takoj po zlomu Avstrije poslala na Dunaj, predsedoval pa ji je knjižničar univerzitetne knjižnice v Harvardu, profesor Archibald Cary Coolidge.

Dne 8. novembra 1918, torej 3 dni pred premirjem, je polkovnik House svetoval predsedniku Wilsonu, naj odpošlje posebno študijsko misijo v srednjo Evropo da bi razvoj dogodkov opazovala in o njih poročala. Dne 16. novembra je bil izbran profesor Coolidge in dana mu je bila naloga, naj si izbere nekaj sotrudnikov in odpotuje na Dunaj. Dne 25. novembra je odpotoval iz Amerike, 6. januarja 1919 je preko Pariza, kjer je bila že zbrana ameriška mirovna delegacija prišel na Dunaj in se nastanil v hotelu »Bristol«. Ustanovil je takoj pododseke v Pragi, Budimpešti in Zagrebu. Šef misije v Zagrebu, ki je imela nalogo opazovati razvoje na jugoslovanskem področju, je bil generalštabni podpolkovnik Miles, njegov pomočnik pa art. poročnik LeRoy King. Prof. Coolidgeu na Dunaju je bil poleg številnih drugih dodeljen kot geografski izvedenec major Martin Lawrence iz geografskega oddelka ameriškega generalnega štaba.

Dne 7. januarja že je Coolidge naročil polkovniku Milesu, naj gre v Ljubljano, da si od blizu ogleda položaj in poizve kaj bolj točnega o razmerah na nemško-slovenski narodnostni meji. Polk. Miles je nato odšel v Gradec, kjer naj bi se sestali avstrijski in slovenski zastopniki, da bi sporazumno zaustavili vojskovanje na Koroškem.

Pogajanja v Gradcu so se začela dne 17. januarja. Nemško-avstrijsko delegacijo so zastopali: deželni komisar Dr. von Kaan; Jakob baron Reinlein; kapetan fregate Albert Peter — Pirkham; konzul Maks Ritter von Hoffinger; ter dva Korošca, Vincenc Schumi in Neutzler od koroške deželne vlade. Slovensko delegacijo so sestavljali: Generalni komisar slovenske deželne vlade za Koroško Franc Smodej; major pl. Andrejka; Franc Grafenauer in podpredsednik slovenske deželne vlade dr. G. Žerjav.

Ko se je po dveh dneh videlo, da se bodo pogajanja razbila, je Coolidgev odposlanec podpolkovnik Sherman Miles, ki je k pogajanjam prišel že dne 17. januarja, stavil naslednji predlog:

„Raje ko da bi dopustil, da se obstoječe premirje prekine in že itak dovolj razdejana dežela ponovno pade v vojaške borbe, predlagamo sledeče, pod pogojem seveda, da ga profesor Coolidge, predstojnik naše delegacije, kakor tudi merodajna mesta obeh nasprotujočih si strank potrdijo. Predlagam ga zato, ker ponovne sovražnosti ne bi koristile ne eni ne drugi nasprotujočih si strank, kajti meje med obema državama bodo začrtali v Parizu na osnovi mnogo širših splošnih smernic in ne na podlagi trenutne okupacije posameznih delov dežele po majhnih oboroženih vojaških edinicah.

Moj predlog se glasi:

1. Jaz in poročnik King odideva na Koroško v spremstvu po enega zastopnika obeh nasprotujočih strank ter bova na podlagi preučevanja tega vprašanja na licu mesta potegnila upravno razmejitveno črto.

2. Obe nasprotujoči si stranki morata pred najinim odhodom dati svoj pismeni pristanek, da se bosta najini odločitvi o imenovani razmejitveni črti pokorili in obstoječe premirje z ozirom na to razmejitveno črto spoštovali, dokler mirovna konferenca v Parizu ne bo končnoveljavno odločila. Nobena od nasprotujočih si strank nima pravice premirja pod katerimkoli izgovorom odpovedati.

3. Obe nasprotujoči si stranki se popolnoma zavedata, da je razmejitvena črta, ki jo bova potegnila, samo začasna in velja samo za dobo do mirovne konference; nadalje, da ta črta nima namena določevati, kje naj bo določena stalna meja, in končno da ta črta tudi v ničemer ne sme škodovati (prejudicirati) zahtevam, ki bi jih zastopništva obeh strank v Parizu postavila glede bodoče meje na mirovni konferenci.

4. Kakršnekoli nevtralne cone ne bomo ustvarjali zaradi tega ne, ker bi jo bilo v sedanjih okoliščinah nemogoče nadzirati in ker bi tako ena kakor druga stranka druga drugo sumničila, da je bila nevtralnost prekršena, kar bi moglo privesti do novih nesporazumov, mesto da bi prenehali.

5. Razmejitvena črta, ki jo bova določila, naj bo določena tako, da bo kolikor mogoče odgovarjala željam prizadetega prebivalstva glede njihove bodoče državne pripadnosti, nadalje in predvsem pa tudi tako, da bo razmejitev sledila popolnoma jasni, vsak dvom izključujoči zemljepisni črti, s ciljem, da služi kot začasna meja med obema upravnima deloma dežele.

Ker smo si edini v tem, da ta razmejitvena črta nikakor ne predstavlja stalne meje, ampak je samo začasna ločilnica med dvema upravnima ozemljema do končnoveljavne odločitve mirovne konference, je samo po sebi jasno, da pri določevanju te razmejitvene črte ni potrebno prilagoditi v vseh podrobnostih težavnim narodnostnim razmeram, dasi naj se črta v velikih obrisih tudi na to ozira. Glavno je, da naj bo po zemljepisnih okolnostih ozemlja tako jasno potegnjena, da ne more povzročati nobenih dvomov in zmot.

Kako naj se zgoraj našteti pogoji pri potegnitvi razmejitvene črte izvedejo, je prepuščeno razsodnosti podpolkovnika Milesa in poročnika Kinga, in je njuna odločitev obvezna."

Zastopniki obeh strank so ta predlog podpisali. Miles se je potem vrnil na Dunaj, kjer je poročal Coolidgeu. Smodej je obvestil svojo vlado v Ljubljani in podčrtal, da on s svoje strani daje prednost kakšni mednarodni komisiji. Dr. Brejc je nato Smodeja poslal na Dunaj, da bi Coolidgeu predočil dvome slovenske vlade. Toda Coolidge je vztrajal pri tem, da naj Miles in King potujeta na Koroško pod pogoji, kot jih predvideva podpisani predlog. Argument, s katerim je Coolidge pobil odpor slovenskega predstavnika, je bil, »da bi se slovenska vlada, ako bi vztrajala pri svojem odbijajočem stališču, postavila pri mednarodnem javnem mnenju v slabo luč«.

Coolidge je potem, dne 22. januarja, pooblastil Milesa in Kinga, naj odpotujeta na Koroško. Protokol so končnoveljavno podpisali, in sicer za Avstrijce Jakob baron von Reinlein, freg. kapetan Albert Peter-Pirkham kot zastopnik koroške deželne vlade in Maks Ritter von Hoffinger kot zastopnik avstrijskega zunanjega ministrstva, za Slovence pa Franc Smodej, major pl. Andrejka in dr. Gregor Žerjav.

Besedilo protokola je sledeče:

„V smislu predlogov ameriškega podpolkovnika Shermana Milesa se obe nasprotujoči si stranki podvržeta njegovi odločitvi glede začasne razmejitvene črte med obema upravnima in okupiranima ozemljema na Koroškem in to do dokončne odločitve mirovne konference. Obe stranki se tudi obvežeta, da bosta do tega trenutka premirje spoštovali in se odpovesta pravici, da bi premirje preklicali. Obe stranki sta tudi sporazumni glede tega, naj podpolkovnik Miles potegne razmejitveno črto samo na ozemlju, ki leži med ozemljem, okupiranem po italijanski vojski na zapadu in koroško-štajersko deželno mejo na vzhodu."

Prof. Coolidge je priključil podpolkovniku Milesu in poročniku Kingu še majora Lawrenca Martina, zemljepisnega izvedenca v ameriškem generalnem štabu in profesorja na državni univerzi v Madisonu v Wisconsinu, ter profesorja Roberta Kernerja, z univerze v Missouri, ki je bil poklicno dodeljen Coolidgevi misiji v Pragi, a so ga kot poznavalca slovenskega jezika dodelili komisiji za Koroško.

Med 24. in 26. januarjem sta obe stranki avstrijska in slovenska, Milesovi misiji predložili razno gradivo, spise, zemljevide in podobno, in dne 27. januarja je Milesova komisija, ki ji je avstrijska vlada priključila freg. kapetana Alberta Peter — Pirkhama, slovenska pa gen. komisarja Smodeja, prispela v Maribor, kjer je bila očividec »mariborskega masakra«, kot Coolidge imenuje nerede, ki so jih povzročili v Mariboru nemški nacionalisti.

O poteku teh dogodkov je dne 20. januarja prof. Coolidge poročal ameriški mirovni delegaciji v Parizu v pismu, ki ga objavljamo v dobesednem prevodu:

(Dalje prihodnjič)

ZANIMIVA ANKETA:

Odnos do knjige v knjigarni

Zgodi se, da se znajdeš na obisku pri prijatelju. V premorih med pogovorom ti oko obstane na knjigah, zvrščenih na knjižnih policah njegove zasebne knjižnice. So to najrazličnejše knjige tako po obsegu, opremi, kakovosti materiala, kot glede na pisatelja in njihovo vsebino itd. Pogosto se človek pri tem čudi, zakaj so prevelike razlike med temi knjigami oziroma njihovimi pisci, pa se vprašuje, kaj je lastniku narekovalo takšen njihov izbor. Na misel ti pride celo, ali ni temu botrovala kaka posebna želja v zvezi z notranjo opremo prostora oziroma določenim učinkom, ki naj bi ga prav ta knjižnica s svojimi policami in prav temi knjigami omogočila. Na vsak način se ti naposled postavi vprašanje, kako so konec konca tele knjige prišle sem.

Na to vprašanje bi morda lahko odgovorila raziskava oziroma anketa, ki jo je v evropskem merilu opravila skupina strokovnjakov ustanove »Institution pour la diffusion du livre en Europe« (Inštitut za širjenje knjig v Evropi). Gre za odgovor ne samo o kulturni ravni, ampak tudi o obnašanju čitatelja v knjigarni.

Predvsem je treba takoj s podatki v rokah ugotoviti, da se zanimanje za knjigo, zlasti v teh zadnjih letih, izraža ne samo s čitanjem, ampak tudi z željo po majhni zasebni knjižnici. Naj si bo, da gre za delavce, kmete, študente, obrtnike, mlade in stare, kdorkoli od teh vam bo priznal, da si želi imeti doma, na dosegu roke, knjižnico. Toda težkoče so v zvezi s cenami knjig, ki so še zelo visoke. Na kratko rečeno, ne samo tisti, ki so strastni bralci, ampak tudi oni, ki čitajo le občasno, smatrajo nakupovanje knjig za važno.

Kje in kako kupujejo?

V teku leta dni je okrog 60 odstotkov kupcev svoje knjige nabavilo v knjigarnah ali preko tako imenovanih klubov knjige. Ostalih 40 odstotkov je do njih prišlo v različnih drugih oblikah nakupa. Kakih 16 odstotkov jih je na primer kupilo v trgovinah s papirnatimi potrebščinami, 23 odstotkov v kioskih.

To je najzanimivejši del ankete, morda prav zaradi tega, ker se pri tem odkrivajo določeni psihološki elementi, zahvaljujoč katerim so te knjige nasploh prišle na police neke določene zasebne knjižnice. Predvsem gre za navado obdarovanja, ki močno pospešuje prodajo knjig. Posebno zadnja leta je postala naravnost nekakšna moda, da se prijatelji, sorodniki in znanci tako ob priložnosti tradicionalnih praznikov kot tudi godov in rojstnih dnevov obdarujejo s knjigami. Če posvetimo zatem nekaj pozornosti razpoloženju kupca oziroma njegovim namenom v trenutku, ko je prestopil prag knjigarne, bomo lahko na osnovi podatkov ugotovili, da mladi prihajajo v knjigarne s povsem jasnimi idejami in se tu takoj zelo dobro znajdejo. Med pripadniki nove generacije odnos človek-knjiga izgublja tiste elemente zadržanosti, lastne zadnjemu pol stoletju.

Jasnost idej pri izboru, pa v perspektivi odpravlja tisto brezbrižnost glede vsebine, ki nekako označuje knjižnice v resnici le na pol kulturnih oseb.

Kako v Evropi nasploh prihaja do nakupa knjig?

Tudi tu je, med stotinami in stotinami odgovorov, prišlo do neke kar zadovoljivo jasne sinteze. Zakaj polovica anketiranih zatrjuje, da ima povsem prečiščene ideje, ko se odloči za nakup knjige oziroma, da je stopila v knjigarno že poznavajoč tako pisatelja in naslov knjige kot tudi vsebino željenega dela. Okrog 20 odstotkom je argument le približno poznan, kakih 19 odstotkov pa ima omejene možnosti v pogledu izdatkov.

In kako je dozorel kriterij izbora?

Tu prihaja, poleg vpliva najbližnjih oseb, staršev, bratov ali sester ipd., do izraza tudi vpliv razgovorov med prijatelji in kolegi, kakor tudi vpliv oglasov v časopisju. Številne osebe, odgovarjajoč na to vprašanje, izjavljajo, da so si ustvarile približno podobo o knjigi, ki naj bi si jo kupili, z zanimanjem sledeč tistim stranem v časopisju, posvečenim knjigam, kot tudi prebirajoč recenzije knjig, ki se na istih straneh pojavljajo od časa do časa. Omenjena sta bila tudi radio in televizija, vendar v manjši meri. A neodločneži? Kakih 43 odstotkov teh izjavlja, da so se v knjigarni najprej ozirali okrog, otipavali z očmi na levo na desno po policah, nakar so se odločili za to, kar je najbolj pritegnilo njihovo pozornost. Dobrih 20 odstotkov se jih odloči pod vplivom avtorjeve slave, na odločitev kakih 14 odstotkov pa vpliva naslov knjige. Le približno 22 odstotkov se jih odloči na osnovi nasveta, ki jim ga je bil dal knjigarnar.

III. mednarodni kongres za slovansko zgodovino

Letošnji mednarodni kongres za slovansko zgodovino, že tretji po številu (1963, 1967, 1970), je bil dvodelen. Začel se je 1. julija v Salzburgu, dne 5. julija pa nadaljeval v Regensburgu. Zaključil se je dne 8. julija z izletom v Ellwangen, na kraj ječe sv. Metoda. Predmet kongresa je bila **ustanovitev Metodove panonske nadškofije in krivična obsodba sv. Metoda.**

Zbralo se je na ta kongres preko 200 znanstvenikov iz 13 držav. Pri otvoritvi kongresa v viteški dvorani solnograške rezidence je imel uvodni govor ruski učenjak Dimitrij Čiževskij, profesor v Heidelbergu, o sv. Metodu, nadškofu, misijonarju in književniku.

Na obeh krajih kongresa, v Salzburgu in v Regensburgu, je kongres bil povezan tudi s sv. bogoslužjem. V soboto (4. julija) je daroval sv. mašo kardinal prefekt dr. Franjo Šeper, pridigal pa je salzburški nadškof dr. Edvard Macheiner. Tudi v Regensburgu je maševal kardinal dr. Šeper, ki je bil papeški odposlanec, pridigal pa je regensburški škof dr. Rudolf Graber. Pri bogoslužju v Regensburgu sta si papeški delegat kardinal dr. Šeper in pravoslavni grški metropolit in eksarh dr. Krizostom Tsiter (s sedežem na Dunaju) slovesno podala roke in izmenjala mirovni poljub, poljub sprave.

Pri bogoslužju v Regensburgu je bila prebrana tudi **brzojavna spomenica papeža Pavla VI., v kateri izraža sv. oče živo zanimanje za pomembno cerkveno zgodovinsko snov. Naj bi zborovanje rodilo dober sad za globlje umevanje slovanskega mišljenja, kulture in zgodovine ter prispevalo k sporazumevanju in k miru med narodi.**

Pri slovesnosti v Regensburgu je bil navzoč tudi mariborski škof dr. Maksimilijan Držečnik, ki je zastopal ljubljanskega metropolita dr. Jožefa Pogačnika.

Oba govornika, salzburški nadškof dr. Macheiner in regensburški škof dr. R. Graber, sta v svojih govorih obžalovala nesrečno obsodbo panonskega nadškofa sv. Metoda, ki je Slovanom prinesla toliko nesreče.

T.

SLOVENCI
doma in po svetu

Nov dušni pastir v Caracasu

V Caracas, v Venezuelo, je prispel Milan Hlebe, ki bo pomagal župniku Janezu Grilcu v cerkvi San Gayetano v Caracasu pri njegovem dušnopastirskem delu med Slovenci. Novi duhovnik je bil rojen pred 45 leti v fari Devica Marija v Polju pri Ljubljani. Doslej je živel v Združenih državah Amerike, kjer je služboval dvajset let. Takoj ob prihodu je izrazil veliko navdušenje za delo med Slovenci in namen, da bo storil vse za ohranjenje slovenske skupnosti.

Novice iz Kanade

Nedavno se je v cerkveni dvorani v Torontu pod župnikovim vodstvom zbralo 58 župljanov z namenom, da bi se posvetovali o rešitvi gospodarskega problema župnije. Sprejeli so župnikove predloge nabiralne akcije, da bi vsaj deloma mogli vrniti dolg 100.000 dolarjev.

Slovensko gledališče v Torontu

je s sodelovanjem igralcev obeh slovenskih župnij, uprizorilo sodobno dramo Z. Simčiča „Zgodaj dopolnjena mladost". Igralce je vodil Vilko Čekuta. Najprej so dramo priredili na odru cerkvene dvorane župnije Brezmadežne, nato pa v dvorani župnije Marije Pomagaj. Obakrat je igra lepo uspela. „Zgodaj dopolnjena mladost" je stiska vesti ubijalcev in vseh tistih, katerih vera ne seže preko lastnih problemov (Čekuta).

Nedavno je v Torontu slovenska folklorna skupina „Nagelj" pripravila družabni večer in veselo Jurjevanje.

Nova maša

Doslej je slovenska skupnost v Kanadi dala že šest novomašnikov. Letošnji novomašnik je Jože Božnar iz Timminsa v Ontariu. Prišel je po drugi svetovni vojni s starši v Kanado iz Polhovega gradca. Po novi maši deluje sedaj v župniji sv. Vida v Clevelandu v Združenih državah Amerike.

Sv. maša v Milanu

Po dolgih letih je bila nedavno spet maša za Slovence v Milanu. Zbralo se je nekaj nad 30 rojakov. Maša je bila v cerkvi sv. Segusmunda, ki je na dvorišču ob stari in veliki baziliki sv. Ambroža, blizu središča milanskega mesta.

NELJUBI OBISKI

Spomine obuja in kramlja Alojzij Vauti, selski župnik

(2. nadaljevanje)

Kako pa so mogli priti na tako bedasto misel: gorjanski župnik brez gospodarskega talenta, suh kakor cerkvena miš, naj bi bil lastnik velike tovarne?

Par let prej je bila nekoč družba Borovljancev v Mažejevi gostilni. Vorancov Foltej in stari Pajnar, prava vinska bratca, sta prisedla. Vseh muh polna sta imela Borovljance za norca in sta jih, kakor pravimo, krepko nafarbala. Resno govoreč sta pripovedovala: »Hej, naš gospod so bogat! V Ljubljani imajo veliko fabriko. Večkrat se peljejo tja gledat, kako uspeva.« Borovljanci so pa vse slepo verjeli in pripovedovali doma še drugim. Trapasti ljudje pa verjamejo tudi največje neumnosti. Celo brihtni in prefrigani gestapo ni bil nič boljši in je nasedel tej farbariji.

*

Kakor še sedaj, sem tudi že v Hitlerjevih letih zvečer ob mraku ali navadno še pozneje rad šel v cerkev, da v temi odpočijem oči, opravim večerno molitev in priporočim božjemu varstvu sebe in svojce. Imel sem svoj ključ, z njim sem cerkev odklenil in pri odhodu zopet zaklenil. V takratnem prejšnjem farnem domu tik pred cerkvijo je bil nastanjen oddelek mejnih stražnikov (Grenzschutz). Na poti v cerkev in nazaj sem jih večkrat videl postajati na zunanjem hodniku. Ko sem v temi klečal pred oltarjem, se mi je parkrat zdelo, da slišim pri vratih korake. Nisem se pa za to zmenil. Sovražnim očem, ki so me oprezovale, pa so bili ti moji pozni obiski cerkve sumljivi.

Pri zasliševanju ob prvem zaporu je hotel gestapovec med drugim vedeti tudi to, kaj sem imel po večerih v cerkvi opraviti. Sumili so, da imam iz cerkve skrivaj morda brezžično zvezo z bogve kom. Res so nekega dne pozneje prišli trije oficirji pregledovat v cerkvi vse kote, tudi spovednico, če je kje kakršnakoli priprava. Našli seveda niso nič. Strah ima pač velike oči.

*

Za god, 21. junija 1940, sem povabil nekatere sosednje gospode in dekan Košir je tudi ta dan določil za vizitacijo. A že so budne oči gestapa opazile zbiranje duhovnikov. Prišel je gestapovec in hotel vedeti, zakaj nas je toliko zbranih. Našemu pojasnilu pa je verjel, nam celo voščil prijetno zabavo in odšel. Dva tedna pozneje pa je bilo malo drugače. Ravno sem končal zapis plačanega cerkvenega davka in hotel denar nesti na pošto, ko spet pridrči avto in obstane. Dva gestapovca izstopita in kreneta naravnost v župnišče. Izvedla sta hišno preiskavo, pa bolj površno, seveda brez uspeha, potem pa mi ukažeta, da moram z njima. Na moje vprašnje: »Zakaj?« ni bilo odgovora. Toliko sta mi dovolila, da sem poslal denar na pošto in na dopisnici kratko javil škofijstvu, da moram oditi.

Dopisnico je vzel gestapovec s seboj, češ, da jo bo oddal na pošto v Celovcu. Bil je petek pred selskim žegnanjem. Oddal jo je res, a tako pozno, da je škofijstvo zvedelo za mojo internacijo šele v ponedeljek. Tako v Selah na žegnanje ni bilo ne božje službe, ne pranganja.

Na državne stroške sem se torej v družbi obeh tajnih policistov pripeljal v Celovec. Tam sta me oddala v policijski zapor.

»Kam naj nastaniva župnika — sta se menila dva bolj dobrohotna policista — morda k cigajnarju?« Kaj, k enemu ciganu da bi me vtaknila! Bog ve, kakšen človek je! Pa sem se oglasil: »Rajši bi bil sam.« Zaprla sta me v celico, v kateri je dve leti prej premiral župnik Vinko Poljanec.

Ko so naslednje jutro zarožljali ključi in so bila vrata kratko časa odprta zaradi delitve zajtrka, prihiti iz sosednje celice gospod, se predstavi kot dr. Zigeuner, bivši predsednik deželnega sodišča, me vpraša od kod sem in me spodbuja: »Kopf hoch!« Enako nas je potem spodbujal k pogumu na skupnih sprehodih v dvorišču. Sedaj mi je bilo seveda žal, da sem se prenaglil s strahom pred ciganom. Z dovoljenjem dobrohotnega policista pa sem potem parkrat v nedeljo popoldne smel bivati v njegovi celici. Tam je bil zaprt tudi uradnik jugoslovanskega konzulata, mladinski pisatelj Karel Širok. Tiste urice v njuni družbi so bile zame velika uteha.

*

Po prvem zaporu in izgonu iz Koroške sem najprej služboval poldrug mesec v Unterlamm v vzhodni Štajerski, nato pa prišel v Schöder, lepo gorsko župnijo na Zgornjem delu dežele. Leta 1942 dobim nekoč poziv, naj se javim pri gestapu v Gradcu. No, še tu mi ne dajo pokoja! Pa kaj sem hotel — moral sem ubogati, podati se po železnici na dolgo pot v Gradec, tam pa v hišo, kjer je sedež oblastnega gestapa. V veži pokažem pozivnico vratarju, ta si zapiše čas mojega prihoda in mi pokaže vrata, kjer naj vstopim. Tam mi povedo: »Celovški gestapo se pritožuje, da se vi s svojimi bivšimi farani še vedno slovensko dopisujete.«

»To je res, priznam. Pa saj ni nobene postave, ki bi to prepovedovala!«

(Dalje na 5. strani)

Program letošnje „Štajerske jeseni"

Prireditev **»Štajerske jeseni«** združuje zlasti umetnike iz Avstrije, Italije in Jugoslavije.

V času od 4. do 14. oktobra 1970 bo Štajerska akademija s témo **»Tradicija — temelj ali balast«.** Akademiji bodo priredili še simpozij **»Integrirana in neintegrirana revolucija v umetnosti«** (8. in 9. oktobra) in literarni simpozij **»Tradicija in sodobnost«** (od 9. do 11. oktobra).

»Glasbeni protokol« se bo pričel 18. oktobra s koncertom Simfoničnega orkestra avstrijskega radia pod taktirko **Karla Mellesa.** Na programu bodo še nastopi drugih orkestrov in solistov. Igrali bodo: Simfonični orkester danskega radia, dirigent **Miltiades Caridis;** Graški akademski zbor **(K. E. Hoffmann),** Simfonični orkester RTV Ljubljana pod vodstvom **Sama Hubada** in **V. Globokarja;** Collegium Musicum Instrumentale iz Gradca, dirigent **M. Heider** in drugi.

Na sporedu bo še orgelski koncert v sekavski baziliki **(W. Krumbach);** koncert madžarske in sovjetske avantgarde v mestu Murauu, javno produkcijsko snemanje z ansamblom Kontrapunkti; elektronski koncert z ansamblom Stockhausen; koncert Simfoničnega orkestra jugozahodnega nemškega radia in podobno.

V času »Štajerske jeseni« bodo tudi gledališča prispevala k popestritvi teh kulturnih prireditev. Uprizorili bodo Ligetijeve **»Aventures & Nouvelles«, »Mož iz La Mancha«** (Theater an der Wien), **»Usnjena glava«** (R. Weishappel) itd.

Dne 4. oktobra bodo odprli razstavo **Avstrijska umetnost 1970,** 6. oktobra pa kolektivno razstavo **Bruna Munarija** iz Milana. Dela s **V. mednarodnih slikarskih tednov v Retzhofu** bodo razstavili 8. oktobra.

Mnenje bralcev

ROKO SEM PODAL — DVE KLOFUTI SEM DOBIL

»Die Kärntner Landsmannschaft«, maj 1970, št. 5 in »Südpress«, april 1970, št. 126, sta prinesla odgovor na moj članek, ki je v Našem tedniku, št. 8, dne 19. 2. 1970. Pravzaprav ga je najprej komentirala »Südpress«, istega pa je v celoti ponatisnila »Die Kärntner Landsmannschaft«.

Odgovor je tak, da mi je sapo zaprlo: dve klofuti na ponujeno roko v spravo in sporazumevanje. Prvotno nisem nameraval odgovoriti, ker je ta članek tako nestvarno pisan, tako vzvišeno domišljavo, nikakor pa ne kot brat k bratu. Toda krščanski svetovni nazor mi pravi, da moramo, če smo jo dobili na lice, ponuditi še drugo stran. In še nadalje gledati v bližnjiku svojega brata pa naj ta govori slovensko ali nemško.

Pomilujem, kot »ubog človek« — tako me namreč avtor članka v »Südpress« imenuje — le-tega, kajti gotovo ga je slovenska mati rodila, pa se sedaj smatra za Nemca. O tem me ne bo mogel nihče prepričati, da je to značajnost. In tudi to hočem pribiti da moje življenjske dokaze ne more nihče izpodbiti. Resnica boli, če dejanja govore! In ta kažejo na krivice, ki se gode našemu narodu že stoletja. Pol stoletja sem jih že sam doživel.

Po teh bridkih preizkušnjah dveh svetovnih vojn, bi bil vendar že čas, da bi se narod sosed naučil, da neznačajnost ne rodi značajnosti. Da se tudi majhen narod ne da kar tako izbrisati iz družine narodov. Zares ubogi so tisti, ki to nameravajo. Sedanji čas rabi mož značajev, ne pa slabičev, ki se po načelu kolesarjev na zgoraj klanjajo, na spodaj pa tlačijo. Le še malo ljudi je najti s pravičnim lastnim mnenjem in prepričanjem. Mlati se le še izmlačeno prazno slamo. Koliko je manjšinski zakon vreden, dokazuje ravno ta napadena narodna skupnost, s tem da se pri nas niti en šolar ni prijavil k slovenskemu pouku. To je po mojem najboljši odgovor, da zakon ne odgovarja narodnim ptrebam.

Bralci! Sami presodite: »Kdo je ta »ubogi človek: jaz, ali . . .« Ta članek sem le napisal, da ustrežem pesniku v Našem tedniku, štev. 25, 18. t. m., da se mu tako zahvaljujem za tretjo kitico in čestitke.

Alojzij Nadrag, Škofiče

STARI SPOMINI NA PONEMČEVALNE ČASE

Deutscher Schulverein v denarnih stiskah

Bilo je pred prvo svetovno vojno, ko je nemškemu šolskemu društvu zmanjkalo denarnih sredstev za uspešno delovanje ponemčevanja na ozemlju pod Karavankami. Zaradi tega se je obrnil na znanega pesnika Petra Roseggerja na zgornjem Štajerskem, da bi tozadevno posredoval. Pesnik je tej prošnji takoj ugodil, dal je na nekatere časopise poziv, naj žrtvuje vsak odrasli Nemec v Avstriji samo eno krono in denarna kriza bo rešena. Tako bi Šolsko društvo lahko delovalo v prid nemštva.

Ni trajalo dolgo in Nemško šolsko društvo je imelo en milijon kron za kupovanje mladih slovenskih duš na razpolago. Toda po vojni, ko je bila v Avstriji denarna kriza, je tudi Nemško šolsko društvo postalo berač.

Morda bo bralce Našega tednika zanimalo, kako so lovili mlade slovenske duše, zato bom navedel tak primer, kar mi je prizadeti oče osebno povedal. Dva gozdarja veleposestva humperškega gradu, ki je bil takrat še »fidejkomis« (takrat so bili še vsi na ozemlju pod Karavankami nastavljeni gozdarji slovenskega rodu), sta imela nadarjena sinova. Gozdarja sta prijavila fanta za šolanje na učiteljišču v Celovcu.

Ni trajalo dolgo, ko se je oglasil pri očetih zastopnik Šolskega društva in dejal: »Ako podpišete predloženo izjavo, na kateri se oče obveže, da bo sin kot učitelj deloval v smislu navodil Šolskega društva, bo le-ta prevzel vse stroške do konca študija. Prvi gozdar je takoj podpisal izjavo, drugi pa je zahtevo odklonil češ akoravno bo težko plačeval stroške, pa vendar noče prodati bodoče mišljenje svojega sina. Oba fanta sta končala študij, toda prva svetovna vojna je bila že v polnem razmahu. Morala sta v vojno — fant, za katerega je oče sam nosil stroške se ni več vrnil domov.

Nova maša v rožanskem Št. Jakobu

Sedmič je v tem petdesetletju stopil v fari Miklove Zale novomašnik-domačin pred Gospodov oltar in v imenu zbrane občine daroval Očetu brezmadežni dar. Št. Jakob je v tem razdobju bistveno spremenil svoje lice in se še nahaja sredi krčevitega socialnega in gospodarskega razvoja. Spreminjajo se tudi oblike farnega življenja — te male cerkvene občine okoli hriba sv. Jakoba, ki se danes ponajveč zbira pred oltarjem v farnem domu in se polahno privaja pokoncilskim oblikam verskega življenja. Nova maša pa ostaja v fari veličastno versko slavje ob zdravem ljudskem čutu, da ostaja bistvo duhovniškega poklica ob vsej vsesplošni življenjski revoluciji nespremenjeno, četudi se konkretne oblike duhovništva istotako prilagujejo prilikam dvajsetega stoletja.

Sprejem farne družine

Nadvse posrečena je bila izbira prostora za primicijsko slavje: pred cerkvico sv. Petra v senci stoletne košate lipe z novomašnikovim rojstnim domom v ozadju. Slavoloki so krasili razpotja in slavnostni prostor, nad primicijskim oltarjem pa je blestelo besedilo sodobnega duhovnika:

Moči, moči mi daj, moj Bog,
da ko napade me obup,
ne uklonim silam se nadlog,
jim stanovitnost stavim vkljub!

Farna družina se je zbrala na večer minule sobote, zvonovi so pritrkavali, topiči so pokali, ko se je novomašnik Hanzej Dersula pripeljal v spremstvu duhovnika-sorodnika Andreja Kajžnika na koleslju, ki sta ga vozila dva iskra rjavca. Pesem mnogoštevilnega pevskega zbora je zadonela v pozdrav, v imenu farne družine je izgovoril dobrodošlico g. župnik Andrej Karicelj, za civilno občino je pozdravil župan Janez Gressl v nemškem in slovenskem jeziku, sledili so pozdravi zastopnikov stanov in še prisrčni pozdravčki najmlajših faranov otroškega vrtca. S smehljajem na ustih in s solzo v očeh je sledil novomašnik sprejemu domače fare, srce mu je utripalo veselja in hvaležnosti.

Sledil je sprevod množice v farno cerkev ob pozvanjanju zvonov, petju in molitvi. Novomašnik je stopil na grobove svojih dragih in molil za njihov mir in blagoslov njihovim žrtvam, pred oltarjem pa se je vršilo besedno bogoslužje številno zbrane fare.

Slovo od domače hiše

Napočila je slavnostna nedelja, vsa razkošna ob soncu, zelenju in rožah in še ob prisrčnejšem veselju farne družine, ki je s svojim sinom-duhovnikom slavila dan, ki ga je naredil Gospod.

Najprej so jemali od strička-primicijanta pred domačo hišo slovo njegovi nečakiljubljenčki. Bili so njegovi sončni žarki, ko je prihajal med študijem domov, da se oddahne in naužije domačega zraka. Za njimi je govoril dijak Francej in deklamiral življenjsko modrost:

Nasprotja val se dvignil je v daljavi —
ljubeča srca, dom in gaj zeleni,
vabili gorko v prošnji so iskreni:
»Ostani tu! Nikar nas ne ostavil!«

Srce, telo, v viharju zadrhtelo . . .
Gospod, ljubezni daj, moči, srčnosti,
da v dar prinesem ti daritev celo!

Še je stopil predenj duhovniški prijatelj-rojak Peter Sticker in dejal med drugim: »Še preden si se odločil, si izgubil očeta in mater, varuha svojega doma. Starše so nadomestili dedej in babica pa sosedje vaščani. Dom je bil tvoj, čisto tvoj — do trenutka, ko si se mu odpovedal na ljubo svojemu poklicu. Odslej boš utrjeval temelje drugim družinam, odslej boš drugim nudil domačnost in ti bodo oče, mati, brat, sestra in ti jim boš brat.« — Tiho se je nato ukradla v srca novomašnika in vseh navzočih mehka poslovilna melodija cerkvenega zbora, ki je pela o domačem krovu in domači vasi, o mamici in slovenski besedi.

Na novi maši

Svoj višek je primicijsko slavje doseglo z novo mašo. Nad tisoč faranov in drugih gostov od blizu in daleč je prispelo nanj, vabil je krasni poletni dan in še dejstvo, da je to letos edina domača nova maša. Pred oltarjem se je zbralo šest duhovnikov-domačinov, da z rojakom primicijantom sodaruje Gospodovo daritev, topiči in zvonovi so glasno oznanjali radost, srca vernikov pa so drhtela z novomašnikom veselja in hvaležnosti. Tako jih je tam nagovoril:

»Prisrčno vas pozdravljam, ki ste se zbrali okrog tega oltarja in vam kličem: dobrodošli! Srečen sem, da smem z vami darovati to sv. daritev. Skupno se zahvalimo našemu Bogu za sprejete dobrote, za sprejete milosti in za Njegovo ljubezen, ki jo je v neizmerni meri izkazal meni in ki jo dan za dnem izkazuje vsem.«

Sledila je sveta daritev. Ob berilih in prošnjah se je množica vernih nanjo pripravljala po zastopnikih stanov, s pesmijo jo je spremljala vsa farna družina in še posebej cerkveni zbor, predvajajoč mašno kompozicijo domačina Toneja Nageleta. Po Kristusovi blagovesti o dobrem pastirju in zvesti čredi je spregovoril o božji besedi slavnostni pridigar prefekt Polde Zunder in med drugim govoril:

»Danes se veselimo z našim novomašnikom, ki je našel Gospoda, kateremu bo služil kot duhovnik. Gospod je posegel v življenje človeka, ga ustavil in usmeril v svojo šolo. Tudi ko je Kristus prišel na ta svet, je posegel Bog v ta svet in ga pričel usmerjati.

Tolažilno zvenijo Krsitusove besede: Čas se je dopolnil in božje kraljestvo se je približalo. Kristus s tem pove smisel življenja. In ko ga farizeji vprašajo, kdaj pride božje kraljestvo, jim zna odgovoriti: Božje kraljestvo ne pride tako, da bi vzbujalo pozornost. Kraljestvo božje je že med nami! S svojo besedo in svojim delom poseže Kristus v sedanjost in že padajo odločitve.

»Bog je mrtev!« je zavpil na prižnici pred leti v Parizu študent, preoblečen v meniško haljo. — So fabrike, kjer so ljudje brezosebne številke. So ljudje, katerim življenje pomeni zaprta vrata in ne vstop v novo, lepše življenje. So mladi ljudje, ki nosijo v srcu željo samomora. So otroci, ki niso sprejemali ljubezen.

Kristjan biti, se pravi: sramovati se duhovne revščine med nami in biti hkrati ponosen spričo zmage, ki jo izbojujejo bratje in sestre z gradnjo lepšega sveta.

Duhovnik je orodje Kristusovo. Služabnik božje besede je, ko se prazni smisel raznih besedi tega sveta. Delivec zakramentov in evharistije je obnemoglim, ki ne najdejo občine, voditelj je božjega ljudstva, samostojno naj stoji s svojo duhovnostjo in vodi k njej še druge. Zato je duhovnik in kot duhovnik potreben svetu in nam vsem.«

Sončni žarek se je uprl v beli kruh in zlato vino, ki sta ob Kristusovi besedi postala v novomašnikovih rokah telo in kri Kristusova. Bog se daruje Bogu v neizmerni skrivnosti. Sledečim molitvam je sledil »Oče naš« zbora in skupna pesem in molitev družine. Stoteri so se nato udeležili Jagnjetove gostije in hvalili Boga v svojem srcu. Še je stopil pred oltar novomašnik, se v topli besedi zahvalil za sodaritev in zaprosil: »Rekel sem, da bom zgrabil za plug v upanju, da me ne pustite samega. Naj me tudi v bodoče spremlja Vaša molitev, potem bo moje delo blagoslovljeno. Bog plačaj!«

Novomašna gostija

Morda jih je bilo stoinpetdeset ali več, ki so opoldne slavnostnega dneva sedli z novomašnikom k ohcetni mizi. Šibila se je dobrot, pripravljenih po žrtvi domačih in ob skrbi sester-redovnic. Slavljenec je podal svoj bogati življenjepis, govoril o svojih otroških letih v Užmanovi družini, o svetih in nasvetih, ki jih je našel v družbi naklonjenih domačih duhovnikov, o zvestobi sovaščanov sv. Petra za svoje skrbi in težave, o pomoči, ki je je bil deležen v okviru mladinskega krožka, in še o žrtvah in molitvi sester-redovnic za dosego poklica. Svoj prisrčni govor je zaključil z besedami: »Hvala vam, da ste delili z menoj vesele in žalostne dni mojega življenja. Tako naj bo ta dan tudi dan vašega veselja. Tako se vsem, ki ste tako lepo pripravili današnji dan, toplo zahvaljujem!« Govore domačega župnika in župana — slednji je v toplih besedah poklonil novomašniku v imenu občine leseni kip božje Matere — šaljivke očeta Cirila Demšarja in še druge govornike so prepletale narodne pesmi domačega zbora in še pevske točke moškega zbora bogoslovcev. Veselo razpoloženje se je nadaljevalo po obedu do dišeče kave in sladke torte, zaključile pa so ga pete litanije celokupne družine v samostanski kapeli.

Še zaključna misel

Bilo je primicijsko slavje lepo in svečano kot šestkrat poprej v tem petdesetletju. V njegovem poteku in v poedinih točkah njegovega sporeda pa je sozvenela želja, ki je želja milijonov ob zatonu drugega tisočletja po Kristusu: da bi bilo med nami vedno več naših sinov, ki bi sami utrjeni ob lastnem trpljenju in žrtvi in ojačeni po božjem kruhu v razkošju razdajali bogastvo spoznanja, da je človeško življenje razvoj do bogopodobnosti človeka in popolnosti veselja, ki premaga trpljenje in smrt in vodi v večno življenje!

NOVA MAŠA V ŽELEZNI KAPLI

V nedeljo, 26. julija, bo imel v Marijini cerkvi v Železni Kapli novo mašo preč. g. novomašnik Franc Imperl, salezijanec. Začetek nove maše bo ob pol desetih (9.30). Verniki so k tej novi maši lepo vabljeni! Ker obhajamo 26. julija praznik sv. Ane, bodo celo dopoldne svete maše in spovedna priložnost. Po vsaki sveti maši bo gospod novomašnik delil novomašni blagoslov!

NOVA MAŠA V MEDGORJAH

V nedeljo, 2. avgusta, bo imel v Medgorjah novo mašo preč. gospod novomašnik Metod Lampe, salezijanec. Začetek bo ob 9. uri. Verniki od blizu in daleč ste na prvo nedeljo v avgustu vabljeni na novomašno slovesnost v Medgorje!

LOČE

Vabimo na

Večer slovenske pesmi

v nedeljo, 26. julija 1970, ob 20. uri zvečer v Kulturnem domu v Ločah.

Sodelujejo: mešani in moški zbor »Danica«, Baški fantje in folklorna skupina iz Sel. Prisrčno vabljeni!

DEŠČICE

Na dunajski visoki šoli za poljedelstvo je končal svoj študij agronomije gospod Franc Gröblacher, z Deščic pri št. Ilju, z naslovom diplomirani inženir agronomije.

Franc Gröblacher je maturiral na Slovenski gimnaziji leta 1965.

Iskreno čestitamo!

SELE

(Žegnanje in ponovitev nove maše)

Prvo nedeljo julija obhajamo v Selah Urhovo žegnanje. Vsako leto privabi ta slovesnost poleg domačinov tudi mnogo izletnikov. Letos pa je žegnanje zadobilo še poseben sijaj.

Že teden dni smo imeli v svoji sredi indijskega novomašnika salezijanca p. Krizanta Saldanha, rodom iz Bombaya, ki je dovršil bogoslovne študije v Rimu. Prišel je, da spozna svoje dobrotnike družino Roblek, pd. Kacmunovo družino na Šajdi, se jim zahvali za vso večletno podporo in opravi zanje sveto daritev.

V nedeljo so mu pred oltarjem s toplimi besedami belo oblečene deklice podale šopek belih nageljnov, ministrantje pa so mu izročili križ. Nato je novomašnik s krasnim glasom pel slovesno mašo v slovenskem jeziku tako pravilno, da smo se vsi čudili. Ob koncu pa se je zahvalil, poudaril, da se je hotel s slovenskim bogoslužjem nam še bolj približati, povabil v Indijo vse, posebno pa mlade kot misijonarje in misijonske pomočnike.

Po božji službi se je seveda udeležil z g. tajnikom Kopajnikom in domačima gospodoma slovesne procesije z Najsvetejšim po Husovem zemljišču, ki se je vršila v lepem redu in pobožnem razpoloženju, nato pa v cerkvi delil novomašniški blagoslov.

Pri skupnem kosilu povabljenih, ki so ga Kacmunovi priredili in oskrbeli, je bil novomašnik čisto domač, dobre volje, šaljiv, pokazal je svoje pevske in muzikalne sposobnosti, ko je iz harmonike na pamet

(Dalje na 5. strani)

PRI NAS NA KOROŠKEM

(Nadaljevanje s 4. strani)

izvabljal ubrane glasove in iz not tudi slovenske melodije .

V ponedeljek se je naš dragi misijonski novomašnik s Kacmunovima šolskima sestrama Serafino in Dominiko podal v Št. Rupert pri Velikovcu, nato pa se preko Inomosta vrnil v Rim. Koncem julija odpotuje z letalom v Indijo, kjer bo v Bangalore poučeval v deškem semenišču. Čez štiri leta se vrne v Rim, da študij konča z doktoratom.

Kacmunova družina je lahko ponosna na svojega duhovnega sina, vesela ga je pa bila tudi vsa selska župnija.

(Prva občinska seja)

Pod okrajnim glavarjem dr. Markom se je zapriseženi novi občinski odbor sestal k prvi občinski seji, da prerešeta in odobri kar enjast točk dnevnega reda.

V otvoritvenem govoru se je g. župan Herman Velik zahvalil bivšemu občinskemu svetu za požrtvovalno delo, ter pozdravil na novo izvoljeni občinski odbor. Osebna vprašanja g. župana predsedniku Slovenske stranke pa niso bila upravičena, ker so bila še iz volilnega boja, niso nikakor koristila skupnemu delovanju v občini. Naslednja točka, o presežku rednega proračuna iz leta 1969, ki je znašal 108.000 šilingov in je bil razdeljen v večini na gasilski dom Sele-Borovnica ter na manjše občinske potrebščine, je bila soglasno sprejeta. Izredni proračun leta 1969, ki je znašal 245.000 šilingov in sestoji iz nakazanih potrebščin, je bil razdeljen na dela, ki se bodo izvršila tekom leta. Tako so bile vse točke sklenjene soglasno, razen v eni točki, kjer je pokazala večinska frakcija, da je dobro le to, kar koristi frakciji.

Da pa Selani niso samo doma med vencem gor, ampak, da so doma tudi na gorah, so dokazali z udeležbo, ko je športno društvo DSG-Sele priredilo dve gorski potovanji: Eno potovanje na goro Setiče in nočno na goro Obir.

Potovanje na Setiče je bilo v nedeljo, po prvi sv. maši. Zbralo se nas je kar 28, ki smo se v gorskem koraku podali na pot. Ob prijetnem kramljanju in vmesno pesmijo smo dosegli vrh. Navdušeni nad lepoto okolice in lepim razgledom smo se zadovoljni vrnili na domove v dolini, čeprav malo utrujeni.

Potovanje na Obir, smo opravili z namenom, da vidimo in doživimo sončni vzhod. Tudi ob tej priliki se je zbralo nad dvajset mlajših in starejših Selanov, ki so izrabili priliko, da se podajo s prijatelji na vrh Obirja. Navdušeni nad krasoto sončnega vzhoda, smo se vrnili domov, obogateni z lepim doživetjem in radostjo v srcu, da nas je potovanje povezalo še v tesnejše prijateljstvo.

Selani pa niso pokazali samo izvežbanost v počasnem gorskem koraku, ampak tudi to, da imajo hitre in spretne noge. To priča tudi njihov dober nogomet. Tako je škofijsko športno društvo Sele igralo v preteklem tednu kar tri prijateljske tekme. Dve nogometni tekmi proti Št. Janžu in eno proti Kamnu v Podjuni. Dosegli so lepe uspehe, zabili so kar 11 golov, dobili pa so jih samo devet.

ŠT. VID V PODJUNI

V nedeljo, dne 19. julija 1970, ob 20,30, priredi pevski zbor SPD »Danica« iz Št. Vida v Podjuni pri Voglu v Št. Primožu

PEVSKI KONCERT

Z novim sporedom začenja zbor v letošnji sezoni vrsto koncertov za domače in tuje goste.

Tokrat bodo pevke in pevci Slovenskega prosvetnega društva »Danica« nastopili prvič v svojih novih narodnih nošah. Skušali vam bodo nuditi lep kulturni užitek, da vam ne bo žal, ako se boste udeležili te prireditve.

Prav prisrčno vas vabijo

pevke in pevci SPD »Danica«.

PLIBERK

(Stanovske vesti drugega četrtletja 1970)

Rodili so se: Pavlu in Rosemariji Kaspar na Rutah, štev. 5 sinček; Emilu in Hermini Ižep v Št. Jurju 12, tudi fantek. V mesecu juniju pa ni bilo nobenega rojstva.

Poročili so se: Franc Enci, Pečnikov sin na Belšaku in avtomehanik iz Čergovič 5, s Heleno Lubas, tovarniško delavko iz Vogrč 39; Rihard Dobnik, tesar v Dobu 12, z Ano Kerbitz, trgovsko nastavljenko iz Vogrč 20; Feliks Visočnik, pd. Mohobar v Šmarjeti, z Jožefo Broman, pd. Oserbanovo v Šmarjeti; Ernst Diemschnig, šofer iz obč. Suha, Gornja ves, štev. 9, z Amalijo Kresnik, tovarniško delavko iz Čirkovč štev. 15.

Umrli so: Marija Trechbar, pd. Bohnarjeva v Dobu, 72 let. Marija Kristan, pd. Figovčeva na Blatu, 75 let. Peter Fleiß, upokojeni mizarski mojster iz Pliberka, 83 let. Anton Pins Vodovnik, ki se je ponesrečil s traktorjem v Podkraju, občina Bistrica, 43 let. Marija Dvoršek, roj. Nahbar, iz Pliberka, Grajska 5, 54 let. Adolf Gerdej, gostilničar v Pliberku, 10. oktobra trg 36, 57 let. Karl Obertavč, upokojeni cestar pri Šuštarju na Blatu, štev. 14, 63 let. Alojz Milač, pd. Prenar na Blatu, 82 let. Marija Fantič, roj. Hallner, pd. Klokarjeva mati v Nonči vesi 3, 66 let. Jožef Drugowitsch, sodni uradnik in obč. odbornik v Pliberku, Kolodvorska 20, 63 let. Štefanija Wieser, roj. Werluschnig, vdova po orožniku iz Pliberka, Velikovška 3a, 57 let. Filip Janžek, pd. Kosmov oče na Borovjah 11, 85 let. Rudolf Hallner, upokojenec iz Nonče vesi 28, 71 let.

Novorojencem želimo zdravo rast, novoporočencem veliko sreče in ljubezni v zakonu. Našim rajnim pa ohranimo blag spomin.

*

Razburjeni duhovi so se po izvolitvi župana in mestnih svetnikov zopet umirili. Gonja proti Slovencem se v volilni agitaciji ni obnesla in so prenapeteži izgubili dva mandata. Nato so z raznimi zvijačami skušali razbiti enotnost naše volivne skupnosti. Ker se jim tudi to ni posrečilo, je nosilec Avstrijske ljudske stranke (ÖVP) liste, g. Micheu, odložil svoje mesto v obč. odboru. Vodja odpornikov in občinski odbornik Drugovitsch, je nenadoma umrl. Na izpraznjena mesta so prišli stvarni namestniki, tako da je prva občinska seja potekala v znamenju pozitivnega sodelovanja za skupen blagor vseh občanov.

Kmetijski referent **Mirko Kumer** je občanom vsak 1. in 3. torek v mesecu za razgovor na razpolago v občinski pisarni. Na mestnega svetnika **Domeja** se pa vedno lahko obrnete v stavbnih zadevah, ker je on član stavbnega odbora. On je pristojen tudi za zadeve prodaje zemljišča in zastopa pliberško občino v zemljiščno-prometni komisiji v okraja Velikovec.

Cvetice, humor, veselo razpoloženje v Lendskem pristanu

V soboto, 11. julija, je bil za Celovec v Lendskem pristanu velik praznik. Celovško olepševalno društvo je že drugič zapovrstjo priredilo tam veliko ljudsko slavje, katerega se je udeležilo na tisoče ljudi.

Slavje je začela mladinska godba na pihala pod vodstvom direktorja Gressla. Iz ladjice Mestnih obratov so zmajski otročiči spustili v zrak tisoč zeleno-belih balončkov. Potem ko je celovški župan Ausserwinkler pozdravil zmajske otročiče, je odprl lendski praznik.

Mestni svetnik Othmar Schwingl, vodja praznika, je izjavil, da želi mesto Celovec svojemu prebivalstvu in številnim gostom postreči z marsikatero zanimivostjo. Lansko leto je privabilo slavje dvanajst tisoč ljudi. Za obisk slavja ni vstopnine. Praznik naj bi bil prava atrakcija za mlado in staro.

Tokrat je bil le-ta zares v pravem pomenu besede. Tujci in domačini so naravnost oblegali stojnice. Holandski mladinski zbor »Ulfster Nachtegalen« je navdušil s svojim petjem številno poslušalstvo, prav tako pa ansambel Beatlov »Les Hombres«, ki je vabil z igranjem popevk mladino na ples. Vojaška godba na pihala pa je skrbela za razpoloženje v Lendskem pristanu. Predstava celovškega telovadnega društva je s svojo parodijo »Slučaj Artmann« (Literat H. C. Artmann je bil pred kratkim po prepiru s celovško policijo v Lendskem pristanu aretiran. Zanj sta se zavzela gledališki intendant Herbert Wochinz in pa salzburška založba ter ponudila 10.000 šilingov jamščine, da so ga izpustili iz preiskovalnega zapora) je našla mnogo odobravanja. Prvič je letos nastopila tudi na novo ustanovljena celovška mestna godba.

Višek praznika je bilo 25 čolnov, ki so pripluli po prekopu, katere so okrasili celovški vrtnarji in mestna vrtnarija s cveticami. Najlepšim čolnom je župan Ausserwinkler razdelil nagrade.

Vsi, ki so prišli na sobotno slavje v Lendski pristan, so bili sila zadovoljni, kajti bilo je razvedrila in veselja na pretek.

Lendski pristan, katerega je lani mestna občina popravila in polepšala, naj bi bil v prihodnje zares sestanek celovških meščanov. Poklicni gasilci, Rdeči križ in policija so skrbeli, da je slavje lepo in v redu potekalo. Organizatorji, v prvi vrsti mestni svetnik Othmar Schwingl ter načelnik Olepševalnega društva, so poskrbeli za praznik, ki v resnici zasluži, da nosi to ime.

Župan Ausserwinkler pa je v nagovoru podčrtal, da so organizatorji poskrbeli, da je bil lendski praznik v vsakem oziru zanimiva prireditev za domačine in tujce.

Novosti Avstrijskega lesnega velesejma v Celovcu

Kot znano, bo letošnji, že 19. Avstrijski lesni velesejem v Celovcu od 6. do 16. avgusta. Na tej specializirani prireditvi bo sodelovalo okoli 1300 firm iz 30 držav vsega sveta.

V jugoslovanskem paviljonu bodo zastopana hrvaška in slovenska podjetja, med njimi tokrat drugič na tem velesejmu tudi »Slovenijales« s serijo raznega pohištva, ki avstrijskemu potrošniku po ocenah najbolj ustreza. Tokrat vodi celotno organizacijo jugoslovanskega paviljona slovenska gospodarska zbornica, čemur daje uprava celovškega velesejma še poseben pomen.

Sicer pa organizatorji trdijo, da bo značilnost letošnjega lesnega velesejma predvsem vrsta novih strojev in naprav za gozdarstvo in lesno industrijo. Na novem delu s površino 5000 kvadratnih metrov bodo prikazali celoten žagarski obrat z najmodernejšimi stroji, elektronskimi napravami ipd., kar vse je delo 25 firm. Zanimivo bo pogledati tudi **švicarski gater,** ki ima prečnik za rezanje na površini 20 do 30 metrov, potem napravo za odstranjevanje in sežiganje skorje, neka švedska firma bo prikazala povsem nov stroj za ravno rezkanje lesa, ogledati si bo mogoče tudi tako imenovane **»kanadske škarje«,** uporabne za sečnjo zlasti v gorskem svetu, podobna naprava za težke terene je tudi stroj za obsekavanja lesa, razni vlačilci za les itd. Prvič so letos namenili tudi poseben prostor za transportne naprave, pa zaprto razstavišče za prikaz raznih montažnih hišic — oba objekta zavzameta po 4000 kvadratnih metrov površine.

Zanimivost celovškega sejma je tudi demonstracijski del. Tako bo v okviru razstave Koroške deželne zbornice za kmetijstvo prikazana gradnja gozdnih poti in v zvezi s tem zlasti strojno vzdrževanje poti na najtežjih terenih.

Med posebnimi prireditvami sejma naj najprej omenimo prvi mednarodni simpozij o racionalizaciji spravila in prevoza lesa v goratih predelih. Na njem bodo sodelovali: avstrijsko ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo, mednarodna organizacija FAO ter slovenski strokovnjaki. Nadalje je predviden Dan avstrijskih žagarjev in trgovcev z lesom, zborovanje evropskih strokovnih novinarjev pod geslom **»Les v pročelnih gradnjah«.** Drugega dne sejma, se pravi 7. avgusta, bo **»Jugoslovanski dan«.**

Če še podrobneje pregledamo razstavni sortiment, potem bo poleg omenjenih novosti — omenili pa smo le nekatere — na razstavnem prostoru tudi prikaz gojenja gozdov, strojev za spravilo in prevoz lesa (tudi žičnice, žični žerjavi, vlačilci ipd.), stroji za obdelavo in predelavo lesa, različni lesni izdelki (parket, furnirji, iverke in razne druge plošče), pomožne snovi za predelavo lesa, lesne gradnje in seveda pohištvo iz lesa.

Neljubi obiski

(Nadaljevanje s 3. strani)

»Es gibt auch ungeschriebene Gesetze!« je zarohnel nad menoj.

Moral sem obljubiti in podpisati izjavo, da bom zanaprej pisal samo nemško. Odhajal sem pa vesel, da ni bilo kaj hujšega.

Ker sem bil že v Gradcu, sem se peljal še naprej do postaje Fehring in sem v Unterlamm obiskal svojega blagega prejšnjega župnika.

Naslednji dan sem se vrnil in na isti postaji stopil v vlak. V prvem oddelku kupeja je bilo še dosti prostora, sedela je tam samo ena mati s sinom. Ko vstopim, mi reče žena: »Gospod, tu pa ne bo za vas!«

»Zakaj ne,«

»Zaradi mojega sina vam bo nerodno!«

Pa sem le sedel in kmalu sva začela razgovor. Sin, star kakih 14 let, ni imel očes. Čez očesni votlini je rasla koža. Bil je tudi gluhonem od rojstva. Ubogi fantič, uboga mati! Pa se je videlo na njej, kako ljubi ubožca. Akoravno naju fant ni videl in ne slišal, pa je vendar vedel, da govoriva o njem. Imel je poseben čut tembolj razvit. Pripovedovala mi je, kako morajo stalno paziti nanj, ga ne izpustiti izpred oči. Fant je razgiban, povsod hoče biti, povsod leze, tudi kvišku in lahko strmoglavi na tla in se pobije. Sedaj je dobila poziv, naj fanta pripelje v nek zavod v oskrbo. Vedel sem, kakšna bo ta oskrba: s smrtonosno injekcijo bodo fanta spravili s sveta. Po nacistični miselnosti so bili pohabljenci umobolni, betežni, stari ljudje družbi le nepotrebno breme, zato jih je treba likvidirati. Nisem pa hotel tega materi povedati in ji že zdaj povzročiti žalost. Saj bo kmalu dobila obvestilo, da je njen sin umrl na tej ali tej bolezni. V Gradcu smo se ločili. Kakor Marija Jezusa na križevem potu, tako je ta mati spremljala sina na poti v smrt, le da se tega ni zavedala.

*

Po enoletnem zaporu v Celovcu in oproščen pri sodnijski obravnavi v Gradcu, sem leta 1944 zopet osem mesecev prost preživel na svojem službenem mestu in si spet opomogel. Znal sem ceniti prostost, držal sem se bolj doma, bil previden v govorjenju in občevanju. Včasih sem pa le rad obiskal zanesljive ljudi, da smo se pomenili o položaju. Posebno rad sem obiskoval družino kovača Höhla v četrt ure oddaljeni vasi Baierdorf.

Neko nedeljo popoldne sem se predolgo zamudil, zmračilo se je že in temna noč je že bila, ko sem se odpravil domov. Höhl me je spremljal. Ob robu vasi sem se mu zahvalil za spremstvo, češ da je dovolj daleč šel z menoj in da po beli cesti že najdem pot domov. Pa me le še ni hotel pustiti samega. Še sredi pota se ni hotel vrniti. Prideva do poljskega križa. Naenkrat me stisne k sebi, dvigne palico in zakriči: »Verdammte Gauner!« Kaj je bilo?

Že v vasi je od daleč opazil dve postavi, ki sta potuhnjeno odhiteli pred nama. Zdelo se mu je, da nimata dobrih namenov. Zato me ni pustil samega. Pri križu ju je res videl, kako skljućena prežita na moj prihod. Ko sta pa zapazila močnega kovača ob moji strani, sta zbežala. Jaz sam pa nisem ničesar videl ne prej ne sedaj. Bog mi je torej v kovaču dal vidnega angela varuha, da me je obvaroval. Brez njega bi ležal pobit v krvi ali celo mrtev.

Hitlerjanski duh je pač Kajnov duh. Hitler je mrtev, naj bi izumrl tudi njegov duh!

KONEC

ZA TISKOVNI SKLAD SO DAROVALI:

Antonio Urbanc, Caracas $ 3.—; g. Vinko Levstik, Rim 150.— šil.; Avguština Schellander, Čahorče 50.—; Maria Trampuš, Lavamünd 30.—; Boris Ivanc, Trofaiach 20.—; Josef Gelaučnik, Dobrla ves 20.—; Franc Zabavnik, Egg 20.—; Ivan Rus, Strau 20.—; Hubert Bernot, Nikolsdorf 20.—; Andrej Ogris, Drabunaže 15.—; Florian Oswald, Paßriach 10.—; Janko Olip, Celovec 10.—; Marija Opetnik, Ebersdorf 10.—; neimenovana iz Celovca 5.— šilingov.

ŠPORT DOMA IN PO SVETU

Najboljši strelec svetovnega prvenstva v Mehiki

NOGOMET

V zadnji številki smo poročali o najboljšem nogometašu svetovnega prvenstva v Mehiki, Peleju, tokrat pa bomo posvetili nekaj vrstic najboljšemu strelcu tega doslej najzanimivejšega svetovnega nogometnega prvenstva, Nemcu Gerdu Müllerju. Ta 24-letni igralec FC Bayerna iz Münchna je v 108. minuti srditega spopada med londonskimi zmagovalci — Angleži in drugo uvrščenimi — Nemci, dosegel odločilen gol, ki je povedel Zahodno Nemčijo v polfinale.

Gerd Müller je bil eden izmed najbolj priljubljenih igralcev 9. svetovnega nogometnega prvenstva. »Marcador« ali »Muchacho d'oro«, kot so Müllerja imenovali v Mehiki, je šel zanesljivo naproti naslovu kralja strelcev nogometnega mundiala. Na koncu tekmovanja je z desetimi zadetki zares postal najboljši strelec in se vpisal v zlato knjigo poleg slovitih imen: Fontaina (Francija) ki je zabil največ golov: 13), Kocsisa (Madžarska z 11 zadetki), Eusebia (Portugalska, 9 golov), Adira (Brazilija, 8) in drugi. **In ponovno se je ponovila tradicija svetovnih nogometnih prvenstev: najboljši strelec šampionata ni bil iz moštva svetovnih prvakov.**

Tako je Gerd Müller sam osebno razložil skrivnost najboljšega strelca:

»Vse skupaj pravzaprav ni nič posebnega. Gre za nos, za občutek. Zmerom vem, kje me bo dosegla žoga, ki jo bom lahko usmeril v mrežo, pa tudi moji soigralci vedo, kje me bodo našli.«

Strm vzpon najboljšega strelca 9. svetovnega nogometnega prvenstva Gerda Müllerja, ki sam zase pravi, da mu v Mehiki ni šlo najbolje, je izredno zanimiv nogometaš.

Ko je v sezoni 1965—66 začel igrati v prvem moštvu Bayerna, je dosegel na prvenstvu 14 golov. Že naslednje leto pa je osemindvajsetkrat premagal vratarja nemških ligaških moštev. Kakor se Müller rad pošali, je bil v sezoni 1967—68 precej slabši, ker se je prav tedaj poročil: doslej je samo dvajset zadetkov. V tekmovalni sezoni 1968—69 je bil Müller najboljši nemški strelec s 30 zadetki, na zadnjem prvenstvu pa jih je dosegel kar 38.

WACKER INNSBRUCK VODI V SVOJI SKUPINI NA LESTVICI INTERCUPA

V tretjem kolu tekmovanja za mednarodno klubsko nogometno prvenstvo, oddelka B, je prvič avstrijskemu moštvu uspelo postaviti se na čelo lestvice. Avstrijski pokalni prvak innsbruški Wacker, je v prvi tekmi na svojem igrišču premagal dansko moštvo Horsens IF prepričljivo z rezultatom 4:0 (2:0), ter se je tako v skupini 8 prerinil na prvo mesto. Ima sicer enako število točk kot Polonia iz Beuthna, vendar imajo Tirolci boljšo razliko golov. Med obema moštvoma se bo verjetno odločilo, kdo bo prvi v tej skupini; zmagovalec te skupine prejme 10.000 frankov nagrade.

Manj možnosti za dosego denarne nagrade imajo ostali avstrijski ligaški klubi. Sicer je LASK doma dosegel neodločen rezultat proti belgijskemu moštvu Beveren Waas 1:1 (0:0), stoji pa na lestvici za dve točki za Östers IF in Werder Bremen. Še slabše se godi dunajski Vienni, salzburški Avstriji ter WSG Wattensu. Vsa štiri imenovana moštva so bila v tretjem kolu poražena.

Vienno je premagala praška Slavija z 2:3 (1:1). Poraz avstrijskega moštva pa gre največ na račun slabega vratarja Schroifa. Na tujem terenu je doživel poraz dunajski Sportklub: švedsko moštvo Norrköping ga je premagalo z rezultatom 3:0 (0:0). Nesrečno je izgubila salzburška Avstrija v tekmi z Tatran Presov 0:1 (0:1), z istim rezultatom pa tirolski WSC Wattens. Za obe zmagoviti enajstorici je to zadostovalo, da sta se prerinili na čelo tabel v svojih skupinah.

IZŽREBALI SO PARE EVROPSKIH PRVAKOV

V ženevskem hotelu »Hotel du Rhone« so te dni izžrebali pare prihodnjih mednarodnih tekmovanj za pokal evropskih prvakov ter za pokal pokalnih prvakov.

Dunajska Avstrija je dobila v prvem kolu za nasprotnika bolgarsko moštvo »Levskega« iz Sofije. »Taka smola«, je tarnal avstrijski trener Rudi Müller, »nadejali smo se, da bomo za nasprotnika dobili bolj atraktivno moštvo, a kaj češ, žreb je tako odločil.« Austria Wien bo nastopila v Sofiji 19. avgusta, povratna tekma bo 2. septembra na Dunaju.

Innsbruški Wacker, ki tekmuje v evropskem tekmovanju prvakov za pokal pokalnih prvakov mora še počakati na izid srečanja Atvidaberg (Švedska) in Partizan-Tirana (Albanija).

Pri tem je zanimivo povedati, da je ljubljanska Olimpija, ki igra namesto jugoslovanskega prvaka Crvene zvezde v tekmovanju za pokal pokalnih prvakov, dobila kot prvega nasprotnika eno najboljših moštev Evrope, Benfico iz Lisbone (Portugalska). Crvena zvezda pa je dobila v prvem kolu madžarskega prvaka Ujpest Dozsa.

TELOVADBA

Cerar pred Voronjinom

Najboljši jugoslovanski telovadec, Slovenec Miro Cerar, je v srečanju z ekipo Sovjetske zveze v Beogradu dosegel izreden uspeh. V mnogoboju je zmagal pred olimpijskim in svetovnim prvakom Rusom Voronjinom.

Cerarjeva zmaga je popolnoma zaslužena, kajti njegov nasprotnik je padel na drogu in tako izgubil pol točke. Z odličnim izvajanjem vaj v prostih sestavah mu je sicer uspelo dohiteti svoje nasprotnike, kljub temu Cerarja ni mogel dohiteti.

Ekipna zmaga v dvoboju je pripadla Sovjetski zvezi s 572,05 : 563,40 točke, vendar je jugoslovanska vrsta po izjavi trenerja Šlibarja dosegla najboljši rezultat po drugi svetovni vojni. Prav ta rezultat pa daje jugoslovanskim telovadcem veliko spodbudo za svetovno prvenstvo, ki bo oktobra 1970 v Ljubljani.

PELE OSTANE PRI SANTOSU

Iz Rio de Janeira prihaja vest, da bo najboljši nogometaš sveta Pele še naprej ostal pri svojem Santosu iz Sao Paola, čeprav je prejel po svetovnem prvenstvu mnogo ugodnih ponudb. Za podpis nove pogodbe s Santosom je Pele prejel okoli 4 milijone šilingov. Po tem je izjavil, da bo igral še dve leti nato pa se bo posvetil trenerskemu poklicu.

Iz vladnih brazilskih krogov pa je slišati, da bodo Peleja imenovali za letečega brazilskega veleposlanika; pred tem pa bo moral končati visoko šolo za fizično kulturo, ki ima veljavo fakultete.

IZ FILMSKEGA SVETA:

John Wayne: Samozaverovani ponos

Estetski in politični kriteriji pri podeljevanju najrazličnejših nagrad po svetu, v tem primeru oskarjev, se najbrž spreminjajo iz leta v leto, od primera do primera. Letos je med drugimi dobil »Oskarja« tudi ameriški igralec John Wayne za filmsko vlogo v starikavem, konvencionalnem filmu TRUE GRIT, predvsem pa ga je dobil za svoj domoljubni odnos, za izjave klasičnega ameriškega republikanca, ki se zavzema za nespremenjeni položaj v Ameriki. Kajti če bi prišlo do kakršnihkoli političnih sprememb, bi John Wayne lahko precej izgubil. Do svojega 63. leta življenja si je namreč nabral veliko zemlje v Arizoni, lepo vilo v zalivu Newporta, ima lastno pristanišče in iz tankerja si je preuredil ribiško ladjo, ima petnajst avtomobilov, dva helikopterja in podjetje.

Leta 1968 je posnel film z naslovom ZELENE BARETKE, s katerim je reklamiral »junaštvo naših fantov v svetem boju v Vietnamu«. Film so seveda posneli v improviziranih džunglah Amerike. Nekaj denarja za film je dobil producent, režiser in igralec John Wayne kar iz ameriškega proračuna za vojaško propagando. Ameriški študentje so film bojkotirali in Wayna javno opsovali. Igralec pa je v zagovor izjavil, da se ne ukvarja s politiko, marveč da le brani svojo deželo. Ko so ga študentje vprašali pred kom jo brani in koga najbolj sovraži, je postavil na prvo mesto komuniste, na četrto pa radikale. O črncih je izjavil, da naj lepo ostanejo kar tam, kjer jim je mesto.

Zanj je na primer antijunak neumnost, po njegovem so samo junaki in sovražniki, toda spoštovati je treba samo junake.

Darujte za tiskovni sklad!

Walter Scott — Vladimir Levstik:

Ivanhoe

19

Z lokavo resnobo, ki jo je motilo zgolj skrito medsebojno pomežikovanje, so gledali normanski vitezi in plemiči nerodnejše vedenje Athelstana in Cedrica, ki nista bila vajena običajev na dvornih gostijah. Neuka Sasa, ne vedoč, da je njiju ravnanje predmet porogljive pažnje, sta res prekršila več samovoljno ustanovljenih družabnih pravil. Znana stvar pa je, da ti ljudje manj zamerijo resničen greh zoper dobre šege in nravi kakor najneznatnejši pregrešek zoper modno etiketo. Cedric, ki si je otrl roke z brisačo, namesto da bi osušil vlago z lahnim, gracioznim mahanjem po zraku, se je osmešil mnogo bolj od svojega tovariša Athelstana, ki je sam pohrustal veliko pašteto, pripravljeno iz najizbranejših tujih poslastic. Ko pa so s pretkanim izpraševanjem dognali, da coningsburški than (ali franklin, kakor so ga imenovali Normani) niti ne sluti, kaj je pogoltnil, in da je imel vsebino znamenite paštete za škrjančke in golobe, ko so bili v resnici slavci in grmuše, je zbudila njegova nevednost ves tisti posmeh, ki ga je bolj po pravici zaslužil s svojo požrešnostjo.

Ko se je dolga pojedina končala in so nemoteno zagospodovale čaše, se je razplel pomenek o dogodkih na turnirju. Govorili so o neznanem vitezu, ki se je iz skromnosti ognil dobljene časti, in o hrabrem Ivanhoeju, ki je tako drago plačal svojo današnjo slavo. Beseda je tekla z vojaškim prostodušjem in šala in smeh sta zavladala po dvorani. Čelo princa Johna je bilo med tem razgovorom mrko in zdelo se je, da mu tlači dušo skrb, ki je močnejša od vseh ostalih misli. Za vse, kar se je godilo okoli njega, je kazal zanimanje le takrat, kadar ga je opomnil kdo iz okolice. Tedaj se je zdrznil, zlil vase čašo vina, kakor bi se hotel poživiti, in vrgel v pogovor kako naglo, komaj premišljeno opazko.

»To čašo,« je dejal, »izpijmo na zdravje Wilfreda Ivanhoeja, junaka teh viteških iger; žal nam je, da mu rana brani sesti za našo mizo. Nalijte si vsi do vrha, posebno pa Cedric Rotherwoodski, dični oče tako nadebudnega sina.«

»Ne, gospodar!« Cedric je vstal in postavil svojo čašo nedotaknjeno na mizo. »Nepokornega mladeniča, ki prezira moje ukaze in opušča šege in navade svojih očetov, ne morem imenovati svojega sina.«

»Ni mogoče!« je vzkliknil princ John s hinavsko osuplostjo; »tako hraber vitez ne more biti uporen in nevreden sin!«

»Pač, gospodar,« je odvrnil Cedric, »z Wilfredom je tako. Zapustil je moj preprosti dom, da se je mogel spajdašiti z veselim plemstvom na dvoru vašega brata, kjer se je naučil jahaških umetnij, ki jih cenite pri vas tolikanj visoko. Odšel je zoper mojo željo in zapoved; v Alfredovih časih bi šteli to za nepokorščino — da, in za zločin, ki je vreden stroge kazni.«

»Oh!« je rekel princ John in globoko vzdihnil v znak sočutja, »ako je vaš sin pristaš nesrečnega brata, je pač odveč vpraševati, kdo ga je naučil sinovske neposlušnosti.«

Princ John je pri teh prilikah vedoma pozabil, da je izmed vseh sinov Henrika II., dasi ni bil nobeden brez krivde, vendar on tisti, ki se je odlikoval z največjo upornostjo in nehvaležnostjo do svojega očeta.

»Če pomnim prav,« je povzel po kratkem premolku, »je nameraval moj brat podeliti svojemu ljubljencu bogato graščino Ivanhoe.«

»Dobil jo je,« je odvrnil Cedric; »in prav to sem najbolj zameril sinu, ker se je ponižal v vazala in sprejel kot fevd baš tista imenja, ki so jim bili njegovi predniki svobodni in neodvisni gospodarji.«

»Če je tako, se pač nadejam vašega radovoljnega soglasja, dobri Cedric,« je rekel princ John, »ako podelimo ta fevd osebi, ki je ne bo sram sprejeti zemlje od britske krone. — Sir Reginald Front de Boeuf,« je dejal, obrnivši se k baronu tega imena, »zanesem se, da boste lepi ivanhoeski baroniji krepak branitelj, tako da sir Wilfred ne bo mogel žaliti svojega očeta s ponovnim sprejetjem tega fevda.«

»Tako mi svetega Antona!« je odgovoril zagoreli velikan, »vaša visokost naj me imenuje Sasa, ako mi Cedric Wilfred ali kdorkoli, pa naj se pretaka po njegovih žilah še tako dobra angleška kri, izvije dar, s katerim me osrečuje vaša milost.«

»Kdor ti poreče Sas, gospod baron,« ga je zavrnil Cedric, užaljen po izrazu, s katerim so Normani radi izražali svoje preziranje do Angležev, »ti izkaže s tem veliko in nezasluženo čast.«

Front de Boeuf je hotel odgovoriti, toda objestnost in lahkomiselnost princa Johna sta ga prehiteli.

»Bogme, gospoda moja,« je dejal, »plemeniti Cedric govori resnico; njegovo pleme nas prekaša i z dolgostjo svojih rodovnikov i z dolgostjo svojih plaščev.«

»Tudi na bojišču nas prehitevajo — kakor jelen pse,« je rekel Malvoisin.

»In prednjačijo nam po vsej pravici,« se je oglasil prior Aymer; »ne pozabimo izrednega priličja in dostojnosti njihovih šeg.«

»In njih velike vzdržljivosti in zmernosti,« je rekel de Bracy, ne pomneč načrta, ki mu je obetal saško nevesto.

»In pa pogumnega vedenja,« je pritegnil Brian de Bois-Guilbert, »s katerim so se odlikovali pri Hastingsu in drugod.«

Medtem ko so dvorjani posnemali princev zgled in drug za drugim obsipali Cedrica s smešnimi puščicami, se je oblivalo Sasovo lice z ognjem strasti in oči so mu besno bliskale od gosta do gosta. Žalitve so se vrstile tako naglo, da ni utegnil zavračati vsake posebej; nalikoval je trpinčenemu biku, ki se ozira po svojih mučiteljih in ne ve, katerega bi izbral, da se znese nad njim. Naposled je izpregovoril, obračaje se k princu Johnu kot začetniku prizadejane sramote. »Kakršnakoli je bila nespamet in grehota našega plemena,« je dejal z glasom davečim se od gneva, »za nideringa (= podleža, strahopetec; najhujša psovka za Sasa) bi štel slehernega Sasa, ki bi v svoji lastni dvorani in pri svojem lastnem kozarcu vina tako ravnal z mirnim gostom ali velel tako ravnati z njim, kakor je danes vaša visokost dovolila ravnati z menoj; in kakršnakoli je bila nesreča naših očetov na polju pod Hastingsom, vsaj tisti naj bi molčali o nji,« — pri teh besedah je pogledal Front de Boeufa in templjarja, — »ki so v teh nekaj urah ponovno zleteli s sedla pred saškim kopjem.«

»Ta je bila ostra, na mojo vero!« je rekel princ John. »Kako vam ugaja, gospoda? — Našim saškim podanikom naraščata živahnost in pogum; njih dovtip postaja jedek, njih vedenje drzno v teh nemirnih dneh . . . Kaj menite, gospoda? — Tako mi luči božje, najbolje bo, da se spravimo na svoje galeje in odplovemo nazaj v Normandijo, dokler je še čas.«

»Iz strahu pred Sasi?« je vzkliknil de Bracy in udaril v smeh; »lovske sulice nam zadoščajo, da uženemo te merjasce.«

»Dovolj je zbadljivk, gospodje vitezi,« se je oglasil Fitzurse; »in dobro bi bilo,« je dodal, obračaje se k princu, »ako bi vaša visokost zatrdila dičnemu Cedricu, da ga ni hotel nihče žaliti s temi šalami, čeprav morajo biti trpke za tuje uho.«

»Žaliti?« je odvrnil princ John in njegovo vedenje je bilo na mah spet polno vljudnosti; »upam, da mi nihče ne podtika take ga namena ali tudi le volje, dovoliti to v

CVETKO GOLAR:

Konj, prt in rožiček

(RUSKA PRAVLJICA)

Bila je žena, ki je imela sina-neumneža. In glej, nekoč najde neumnež tri grahova zrna, gre za vas in tam jih poseje. Ko je grah vzklil, ga začne stražiti. Nekoč pride k svojemu grahu, pa ti zagleda žerjava, ki sedi na njem in ga kljuje. Neumnež se prikrade k njemu in zgrabi žerjava.

»O, ubil te bom,« mu reče.

A žerjav pravi:

»Nikar me ne ubij, pa ti bom nekaj podaril.«

»Daj!« reče neumnež — in žerjav mu dá konja rekoč: »Kadar boš hotel denarja, pa reci temu konju: »Stoj!« in, ko ti ga bo dovolj, reci: ‚No!'«

Glej, in neumnež vzame konja, sede nanj in reče:

»Stoj!«

Takoj se konj zdrobi v srebro. Neumnež se zakrohota, potem reče:

»No!« In srebro se spremeni v konja.

Neumnež se poslovi od žerjava in odvede konja domov. Pripelje ga na dvorišče, pripelje materi v hišo in ji ostro zabiči:

»Mamica, ne reci: ‚Stoj'! reci: ‚No'!« — a sam gre zopet k svojemu grahu.

Mati je dolgo premišljevala:

»Zakaj mi je pa to rekel? Čakaj, nalašč bom rekla: ‚Stoj'!«

In glej, konj se zdrobi v srebro. Ženi se zasvetijo oči, hitro začne grabiti denar v svojo košarico; in ko ji je bilo dovolj, reče »No!«

Medtem pa naleti neumnež v svojem grahu zopet na žerjava, ga zgrabi in mu zagrozi s smrtjo. Žerjav pa reče:

»Ne ubij me! Ti bom nekaj daroval!«

In mu da namizni prt rekoč:

»Glej, kadar boš hotel jesti, pa reci: ‚Razvij se!' In ko boš pojedel, reci: ‚Zvij se'!«

Neumnež takoj poskusi in reče:

»Razvij se!«

Prt se razvije, on se naje, napije in reče:

»Zvij se!«

Prt se zvije! In ga vzame in nese domov. Reče materi:

»Poglej, mamica! Ne reci prtu: ‚Razvij se!' nego reci: ‚Zvij se!'« A sam gre zopet k svojemu grahu. Mati pa napravi s prtom kakor poprej s konjem. Reče:

»Razvij se!«

In se začne gostiti, jesti in piti vse, kar je bilo na prtu. Potem reče: »Zvij se!«

Prt se zvije.

Neumnež pa zgrabi zopet v svojem grahu žerjava, ki mu daruje rožiček in dvigaje se v nebeške višine reče:

»Neumnež, reci? ‚Iz rožička'!«

Neumnež izpregovori v resnici na svojo žalost to besedo. Kar naenkrat skočita iz rožička dva junaka z gorjačami in začneta mlatiti neumneža. Tako dolgo ga mlatita, dokler se ne zvali na zemljo.

Žerjav zakliče iz višine:

»V rožiček!«

Junaka se skrijeta.

In neumnež gre k materi ter ji reče:

»Mamica, ne reci: ‚Iz rožička!' nego reci: ‚V rožiček'!«

Ko odide sin k sosedom, zapahne mati vrata in reče: »Iz rožička!«

Takoj skočita dva junaka iz njega z gorjačami in začneta mlatiti starko, ki vpije na vso moč.

Neumnež zasliši vpitje, teče in priteče domov, zgrabi zapah, zakliče:

»V rožiček!«

Ko se mati iznebi ubijalcev, odpre neumnežu vrata. Neumnež vstopi in reče:

»Ti je že prav, mamica! Saj sem ti rekel, da ne reci tako!«

*

In glej, neumnežu pade na um, da bi priredil gostijo. Povabi gospodo in plemenitaše. Komaj so se zbrali in sedli, pripelje konja v hišo in reče:

»Stoj, dobri konj!«

Konj se zdrobi v srebro. Gostje se začudijo in začnejo grabiti denar in ga tlačiti v žepe. Neumnež pa reče:

»No!«

In — konj plane pokonci — ali brez repa. Neumnež vidi, da je treba gostom postreči, potegne prt in reče:

»Razvij se!«

Naenkrat se prt razvije, a na njem raznovrstnih prigrizkov in božje kapljice neizmerno. Gostje začno piti, gostiti se in veseliti. Ko se vsi nasitijo, reče neumnež:

»Zvij se!«

Prt se zvije.

Gostje zinejo od začudenja in reko s smehom:

»Neumnež, pokaži nam še kaj!«

»Pa dobro,« reče neumnež, »tudi rožiček vam lahko prinesem.«

In ga prinese. Gostje zahrume in zakriče na en glas:

»Iz rožička!«

Od nekod jo primahata dva junaka z gorjačami in jih začneta na vso moč mlatiti tako dolgo, dokler niso vrnili ukradenega denarja in zbežali na vse strani.

A neumnež je ostal z materjo, s konjem, prtom in z rožičkom in je živel veselo naprej.

ALOJZ GRADNIK:

DVE ŽABI

(Japonska pravljica)

Živeli sta nekdaj dve žabi. Ena je prebivala v jarku, prav blizu obmorskega mesta Osaka, druga pa je živela v hladnem čistem potoku, prav blizu glavnega mesta Kioto. Obema je življenje postajalo dolgočasno in obe sta sklenili, da gresta na potovanje.

»Kaj, če bi si na primer ogledala obmorsko mesto Osako, to bi bila lepa sprememba!« si je mislila kiotska žaba.

»Že dolgo je moja srčna želja, da bi videla cesarsko mesto Kioto, to bi bilo nekaj novega!« si je mislila osaška žaba.

Isti dan in isto uro sta se obe žabi odpravili na pot. Nikoli prej nista videli druga druge, tudi njiju rodbine so jima bile nepoznane in tuje. Potovanje med obema mestoma je bilo silno težavno in le počasi sta merili dolgo cesto. Prav na sredi med obema mestoma je bila visoka gora, ki sta jo obe romarici morali prekoračiti, če sta hoteli doseči kraj njiju hrepenenja. Ali pot na goro je bila za obe grozno naporna. Zasopljeni in izmučeni sta prilezli na vrh.

Pri zadnjem koraku sta stali nasproti. Začudeni sta obstali in bolščali druga v drugo z velikimi, izbuljenimi očmi.

Nekaj časa sta se samo gledali, potem sta pričeli govoriti.

»Odkod prihajaš in kam hočeš?« je vprašala osaška.

»Prihajam iz cesarskega mesta Kioto,« je odgovorila kiotska, »in nameravam v Osako. Odkod pa ti?«

»Iz Osake in hočem v Kioto,« je odgovorila osaška.

Tedaj sta se obe iz srca zasmejali in od samega smeha sta pljusnili obe v travo. Tako sta ležali nekaj časa, potem sta zopet sedli in se začeli pomenkovati.

»Če ne bi bili tako majhni,« je rekla ena, »bi videli od tu mesta, kamor sva namenjeni in bi prócej vedeli, ali se izplača ta dolga, težavna pot.«

(Nadaljevanje na 8. strani)

VALENTIN POLANŠEK:

V poletnem mraku

Temačna sapica zaniha,
v zenico javorjevega lista
se zamisli gostoleči drozg.
Okolje se zoži
v motno brezpredmetnost,
vsa čista
in tiha
se nasloni na kljuko vrat
slutnja tople domačnosti . . .

Želja med dremajočimi čutili:
ko bi vsi doma nocoj že bili . . . !

Otroška želja. — Pepček je opazil, da njegova roditelja večkrat pišeta razglednice znancem s takim začetkom: »Veselo Veliko noč! Vesele binkošti!« Ko se je bližal praznik Vnebohoda, si je mislil, da tudi on ne sme zaostati. Napiše svoji bogati teti: »Ljuba tetka! Želim ti prav vesel Vnebohod!«

Kakor v raju. — Pepe se je oženil. Sreča ga Lojze in ga vpraša: »Dober dan, Pepe! Kako se kaj razumeš s svojo ženo?« — Pepe: »Hvala! Kakor v raju živiva.« — Lojze: »Kaj?« — Pepe: »Seveda. Obleči nimava ničesar in neprestano sva v strahu, da naju gospodar ne vrže ven.«

---

svoji prisotnosti. Evo, nalijem si čašo na zdravje Cedrica samega, ker noče piti na zdravje svojega sina.«

Zdravica je šla okrog mize in vsi dvorjani so ji hinavsko pritrjevali; nameravanega učinka na Sasa pa ni dosegla. Cedric ni bil ostroumen po naravi, toda kdor je mislil, da more ta laskava vljudnost izbrisati v njem spomin na prejšnjo žalitev, je premalo cenil njegov razum. Toda molčal je, ko je sledila nova kraljevska napitnica: »Na zdravje sira Athelstana Coningsburškega.«

Vitez se je poklonil in pokazal svojo dovzetnost za počaščenje s tem, da je zvrnil v odgovor ogromno čašo.

»In zdaj, gospoda,« je rekel princ John, ki mu je lezlo popito vino v glavo, »ker smo zadostili svojima saškima gostoma, ju prosimo, da se tudi onadva oddolžita naši vljudnosti. — Dični than,« je povzel, obračaje se k Cedricu, »smemo li prositi, da nam imenujete kakega Normana — tistega, čigar ime bo najmanj omadeževalo vaša usta — in da poplaknete s čašo vina vso grenkobo, ki vam jo zapusti na jeziku njegov zvok?«

Fitzurse je vstal, še preden je princ John utihnil; smuknil je Sasu za hrbet in mu šepnil na uho, naj ne zanemari prilike in naj konča nasprotstvo med Sasi in Normani s tem, da imenuje princa Johna. Sas je poslušal ta politični nasvet, ne da bi kaj odvrnil; nato je vstal, nalil svojo čašo do vrha in nagovoril princa takole: »Vaša visokost zahteva, naj imenujem Normana, ki je vreden, da se ga spomnimo pri tej gostiji. Pač trda je naloga, ki veleva sužnju, naj poje hvalo svojega gospodarja, in sili premaganca, klonečega pod vsakterim zlom zasedbe, naj slavi zavojevalca. A vendar hočem imenovati Normana, prvega s hrabrostjo in dostojanstvom, najboljšega in najplemenitejšega njegovega rodu. Lažna in brezčastna imenujem usta, ki bi se branila piti z menoj na njegovo zasluženo slavo, in se postavim za to s svojim življenjem: to čašo pijem na zdravje Riharda Levjesrčnega!«

Princ John, ki je mislil, da hoče Sas končati svojo napitnico z njegovim lastnim imenom, se je zdrznil, ko je tako nenadoma začul ime svojega izdanega brata. Brezmiselno je ponesel čašo k ustom, potem pa jo je zdajci odstavil, da bi videl, kako se bo vedla družba spričo tega nenadejanega predloga. Ugovarjati se je zdelo marsikomu prav tako nevarno kakor odpiti. Več starih in izkušenih dvorjanikov je storilo točno po princevem zgledu: dvignili so čašo do ust in jo nato odstavili. Mnogi so vzklikali, prevzeti po plemenitejšem čustvu: »Dolgo naj živi kralj Rihard in naj se kmalu vrne k nam!« Nekateri, med njimi Front de Boeuf in templjar, so z mrkim zaničevanjem pustili čaše pred seboj, ne da bi jih pokusili. Nihče pa se ni upal naravnost ugovarjati napitnici na zdravje zakonitega vladarja.

Ko je Cedric malone minuto užival svoje zmagoslavje, se je obrnil k tovarišu, rekoč: »Vstani, plemeniti Athelstane! Oddolžila sva se gostoljubni dvorljivosti princa Johna in najinega bivanja na njegovem piru je zdaj dovolj. Kdor hoče zvedeti še več o naših resastih saških šegah in navadah, naju bo moral poslej iskati pod streho najinih očetov, zakaj kraljevskih pojedin in normanske vljudnosti sva se naužila!«

To rekši je vstal in odšel iz pirovne dvorane; sledil mu je Athelstane in več drugih gostov, ki so bili v sorodstvu s Sasi in so se čutili užaljene ob zbadljivkah princa Johna in njegovih dvorjanov.

»Tako mi kosti svetega Tomaža,« je dejal princ John, ko so odhajali, »saški telebani so tokrat pobrali vse uspehe; zmagovalci so zapustili pozorišče!«

»Conclamatum est, poculatum est,« je rekel prior Aymer; »napili smo se, navriskali tudi — bil bi čas, da se poslovimo od svojih steklenic.«

»Menih mora nocoj gotovo še izpovedati kako zalo spokornico, da se mu tolikanj mudi,« je pripomnil de Bracy.

»Tega ne, gospod vitez,« je odvrnil opat; »a potrebno je, da se že to noč približam domu za nekaj milj.«

»Odpravljajo se,« je šepnil princ Fitzursu; »njihov strah je hitrejši od dogodkov in ta bojazljivi prior je prvi, ki beži od mene.«

»Ne skrbite, gospodar,« je rekel Waldemar; »pokažem mu razloge, ki ga nagnejo, da se nam pridruži na našem sestanku v Yorku. — Gospod prior,« je dejal, »govoriti moram z vami na samem, preden zajašete svojega prusca.«

Ostali gostje razen princevega spremstva in neposrednih pristašev njegove stranke so se zdaj naglo razhajali.

»Tak to je uspeh vašega nasveta,« je rekel princ, obrnivši se z jeznim obrazom k Fitzursu, »da moram za svojo lastno mizo poslušati kljubovanje pijanega saškega kmetavsa in da ljudje odpadajo od mene, kakor od gobavca ob samem zvoku bratovega imena?«

»Potrpite, sir,« je odvrnil svetovalec; »lahko bi vam vrnil obtožbo za obtožbo in grajal vašo lahkomiselno zaletelost, ki je pokvarila moj načrt in zapeljala vaš boljši razsodek. A zdaj ni časa za očitke. De Bracy in jaz se takoj pridruživa tem strahopetcem in jih prepričava, da so šli že predaleč in ne morejo več nazaj.«

»Zaman bo,« je rekel princ John, izprehajaje se z negotovimi koraki po sobani in govoreč tembolj razburjeno, ker mu je vrelo v glavi popito vino: »zaman bo . . . Videli so črke na steni — zagledali v pesku sled levove šape — slišali so, kako se je stresel gozd ob njegovem rjovenju; nič jim več ne oživi poguma.«

»Dal bog,« je rekel Fitzurse de Bracyju, »da bi mogel oživiti sam svojega! Že bratovo ime ga stresa kakor mrzlica. Res nesrečni so svetovalci vladarja, ki ne pozna trdnosti in vztrajnosti ne v dobrem ne v zlem.«

PETNAJSTO POGLAVJE

Noben pajek še ni popravljal razdejanih zank svoje mreže z večjo skrbjo, neko je bila skrb Waldemarja Fitzursa, ko je zbiral razpršene udeležnike spletk princa Johna. Le malokdo mu je bil vdan po nagnjenju; iz osebnega spoštovanja se ni družil z njim nihče. Fitzurse je moral tedaj pokazati slehernemu nove ugodne možnosti in ga opomniti koristi, katere je užival že doslej. Mladim in podivjanim plemičem je obetal nekaznovano razbrzdanstvo in neomejen razvrat, častihlepnežem moč, lakomnikom bogastvo in povečanje imetja. Voditelji mezdnikov so dobili darila v zlatu; ta razlog jim je šel najbolj do živega, medtem ko je bilo brez njega vse drugo zaman. Obljube so se usipale še radodarneje od denarja; z eno besedo, marljivi posredovalec ni zanemaril ničesar, kar je moglo vliti omahujočim odločnost ali bojazljivcem pogum. Vrnitev kralja Riharda je predstavljal kot skrajno neverjetno; ko pa je spoznal po dvomljivih pogledih in negotovih odgovorih, katere so mu dajali sokrivci, da je prav ta bojazen tista, ki jim najbolj tlači duha, je smelo izjavil, da tak dogodek, če bi res nastopil, nikakor ne more spremeniti njihovih političnih računov.

»Ako se Rihard vrne,« je rekel Fitzurse, »se vrne z namenom, obogatiti svoje siromašne in obubožane križarje na stroške tistih, ki niso šli z njim v Sveto deželo. Vrne se, da pozove vse, ki so storili za njegove odsotnosti le najmanjše dejanje, iz katerega je moč napraviti kršitev deželnih zakonov ali kronskih predpravic, brez usmiljenja na odgovor. Vrne se, da se osveti templjarskemu in bolničarskemu redu zato, ker sta na vojnah v Sveti deželi podpirala Filipa Francoskega. Vrne se končno zato, da kaznuje slehernega pristaša svojega brata princa Johna kot upornika.

(Dalje prihodnjič)

TV tedenski program TV

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 19. 7.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 20. 7.: 13.45 Informacije — Domače pesmi — Živo srečanje (M. Kumer: Fidel in Lena. Bere avtor). — TOREK, 21. 7.: 13.45 Informacije — Polke, valčki in mazurke — Koroški kulturni pregled — Športni mozaik. — SREDA, 22. 7.: 13.45 Informacije — Poper in sol. — ČETRTEK, 23. 7.: 13.45 Informacije — Skladbe slovenskih skladateljev — Našim mladim poslušalcem. — PETEK, 24. 7.: 13.45 Informacije — Portret slovenskih prosvetnih društev na Koroškem (SPD „Gorjanci" v Kotmari vesi. Pripravlja Florijan Lipuš). — SOBOTA, 25. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 14.00 Zeleni gozd je lovčev raj.

TELEVIZIJA LJUBLJANA

PETEK, 17. 7.: 18.15 Obzornik — 18.30 Mladinski koncert: J. Haydn — 19.00 Obiščite z nami Skopje — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Plače — angleški film — 22.15 Malo jaz, malo ti — ... Poročila.

SOBOTA, 18 7.: 18.00 Obzornik — 18.05 Nove melodije — II. — 18.30 Jaimie Mc Pheeters — serijski film — 19.20 Sprehod skozi čas: I. svetovna vojna — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Evropa pleše — posnetek iz Velenja — 21.50 Skrivnosti morja — dokumentarna serija — 22.15 Močnejše od življenja — serijski film — 23.15 TV kažipot — 23.35 Poročila.

NEDELJA, 19. 7.: 9.30 Po domače z ansamblom Mihe Dovžana — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Mozaik — 10.50 Otroška matineja: Sebastijan in odrasli, Skrivnosti morja — 11.40 TV kažipot — 12.00 Jugoslavija, dober dan — športno popoldne — 18.10 Beg iz trdnjave — ameriški film — 20.00 TV dnevnik — 20.35 M. Šušmel: Na deželni dan — 21.35 Videofon — 22.50 športni pregled — 22.30 TV dnevnik.

PONEDELJEK, 20. 7.: 18.15 Obzornik — 18.30 Risanke in še kaj — 19.00 Mozaik — 19.05 Diapazon — glasbena oddaja — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Meša Selimović: Užaljeni človek — drama — ... Človek s kamero: Kenija II. — ... Poročila,

TOREK, 21. 7.: Obzornik — 18.30 Pravljica o sestri Koviljki — 18.45 Risanka — 19.00 Srečanje v studiu 14: Kvarteta Cetra — 19.30 Voznik v prometu — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Most — jugoslovanski film — 22.05 Kulturne diagonale: 25 let slovenske kulture — 22.40 Poročila.

SREDA, 22. 7.: 18.00 Obzornik — 18.10 Plus pet — 18.55 Koncert godbe milice — 19.20 Spomenik v Barletti — reportaža — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Ivan Potrč: Srečanje — ponovitev — ... Mednarodni jazz festival v Ljubljani — ... Poročila.

ČETRTEK, 23. 7.: — 18.15 Obzornik — 18.30 Risanka — 19.00 Mozaik — 19.05 Enkrat v tednu — 1920 Kalejdoskop — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Praznik v švici — 21.35 Večer z Antonom Ingoličem — 22.15 Mannix — serijski film — 23.05 Poročila.

AVSTRIJSKA TELEVIZIJA

SOBOTA, 18. julija: 16.40 Za otroke od 6. leta dalje: „Hišica" — 17.05 Za mladino od 14. leta dalje: Klub Beatlov — 17.35 Za družino: Ida rogalski „Dieter" — 18.00 Tedenski magazin — 18.25 „Deset prašičkov", lahko noč za najmanjše — 18.30 Kultura — aktualno — 18.55 „Oha golba", po basni La Fontaina — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki s tedenskim komentarjem Huga Portischa — 20.06 šport — 20.15 „Oblaki na nebu", komedija Samsona Raphaelsona — 21.55 športni žurnal — 22.25 Čas v sliki — nočna izdaja — 22.40 Aktualno sonce — 320 minut morja — 22.45 Film iz življenja na Divjem zapadu.

NEDELJA, 19. julija: 9.00 do 10.00 Jutranja pobožnost na jezeru — 16.30 Za otroke od 6. leta dalje: „Potovanje na Luno" — 16.45 Za otroke od 11. leta dalje: Flipper — 17.10 Za mladino od 14. leta dalje: Stik — 17.35 Za družino: Seržant Preston: Pravljica o zlati žili — 18.00 Iz moje knjižnice: Erni Mangold bere iz knjige: „Poljubčki, poljubčki" — 18.25 „Deset prašičkov", lahko noč za najmanjše — 18.30 Nastanek odrske slike, na primeru priprav za opero „Fidelio" (Beethoven) — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 športni pregled — 20.10 Kristjan v času — 20.15 Peter Bauer, tragikomedija Gerharda Hauptmanna — 21.35 Ludwig van Beethoven, zborovske skladbe — 22.25 Čas v sliki — nočna izdaja — 22.40 Kolesarske dirke po Franciji (Tour de France).

PONEDELJEK, 20. julija: 18.00 Znanje — aktualno — 18.25 „Deset prašičkov" — lahko noč za najmanjše — 18.30 Avstrija — slika — 18.50 Moj prijatelj Ben „Med za viski" — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Mož s kovčkom „Osumljen umora" — 21.00 Prometni obzornik — 22.00 Čas v sliki — nočna izdaja — 22.15 Velika pustolovščina. Obletnica prvega pristanka na Luno.

TOREK, 21. julija: 18.00 Finske skice — 18.25 „Deset prašičkov", lahko noč za najmanjše — 18.30 Kultura — aktualno — 18.50 „Povratek v New Orleans", Vancy Derringer — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Kaj sem? prenos bavarskega radia — 21.00 CARRIE, družabni film po romanu Th. Dreiserja — 22.55 Čas v sliki — nočna izdaja.

SREDA, 22. julija: 11.00 Program za delavce: „Carrie", ponovitev filma — 17.00 Za otroke od 6. leta dalje: „Gašperček in čarobna svetilka" — 17.40 Za otroke od 11. leta: Mednarodni mladinski magazin — 18.00 Lassie — zgodba psa: „Hlevski tovariši" — 18.25 „Deset prašičkov", lahko noč za najmanjše — 18.30 Avstrija — slika — 18.50 Kuhinja v televiziji — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.16 šport — 20.15 Panorama — 21.15 „Izgubljene iluzije" (4. del, film v štirih delih po motivih Honora Balzaca — 22.45 Čas v sliki — nočna izdaja.

ČETRTEK, 23. julija: 18.00 „V areni na ledu" — 18.25 „Deset prašičkov", lahko noč za najmanjše — 18.30 športni mozaik — 18.50 Inšpektor Leclerc dožene. „Zvestoba" — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 „Labod", filmska komedija — 22.10 Čas v sliki — nočna izdaja.

PETEK, 24. julija: 11.00 Program za delavce: „Labod" — 18.00 Zeleni svet. Novo iz poljedelstva — 18.25 „Deset prašičkov", lahko noč za najmanjše — 18.30 Avstrija — slika — 18.46 Oddaja avstrijskega sindikata — 18.50 Očarljiva Ivanka — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 „Strah ob svitanju" — kriminalni film — 21.10 Potek časovnih dogodkov — 22.10 Čas v sliki — nočna izdaja — 22.25 Veseli konec tedna: jadralno letalstvo, hribolaštvo, vodne temperature.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

PETEK, 17. julija, ob 20. uri Franz Lehar: **Carjevič** (opereta). — SOBOTA, 18. julija, ob 20. uri Emmerich Kalman: **Čardaška kneginja** (Die Csardasfürstin) — opereta. — NEDELJA, 19. julija, ob 20. uri: Marguerite Monnot: **Irma la Douce** (musical). — SREDA, 22. julija, ob 20. uri: **Carmen** (opera). — ČETRTEK, 23. julija, ob 20. uri Frederick Loewe: **My Fair Lady** (musical). — PETEK, 24. julija, ob 20. uri: **Carjevič.**

Za vse predstave velja prosta prodaja vstopnic, tudi abonma je veljaven. Cene: od 15.— do 70.— šilingov.

PROGRAM 21. POLETNIH IGER V BREŽAH

PETEK, 17. julija, ob 20. uri Peter Luke: **Hadrijan VII.** — SOBOTA, 18. julija, ob 20. uri Georges Feyeau: **Monsieur Chasse ali Kako se lovi zajce.** — SREDA, 22. julija, ob 20. uri: **Monsieur Chasse.** — ČETRTEK, 23. julija: **Hadrijan VII.**

Vse predstave prirejajo na odru grajskega dvorišča na Petrovi gori.

PROGRAM 10. KOMEDIJSKIH IGER V SPITTALU

PETEK, 17. julija, ob 20. uri Shakespeare: **Komedija zmešnjav** (Die Komödie der Irrungen). — SOBOTA, 18. julija, ob 20. uri: **Komedija zmešnjav.** — PONEDELJEK, 20. julija, ob 20. uri: **Komedija zmešnjav.** — TOREK, 21. julija, ob 20. uri Moretto y Cavana: **Neudržljivi Don Diego** (Der unwiderstehliche Don Diego) — premiera. — SREDA, 22. julija, ob 20. uri: **Komedija zmešnjav.** — ČETRTEK, 23. julija, ob 20. uri: **Neudržljivi Don Diego.** — PETEK, 24. julija, ob 20. uri: **Komedija zmešnjav.**

V slučaju slabega vremena je avditorij (grajsko dvorišče) pokrito. Prodaja vstopnic in pojasnila dajejo vsi turistični uradi. Naročite pa jih lahko tudi po telefonu (0 47 62) 3161 (od 10. do 12. ure in od 15. do 20. ure).

KOMORNO-GLASBENI FESTIVAL V SLATINI RADENCI

V Slatini Radenci bo v začetku oktobra letos osmi festival sodobne komorne glasbe. Sodeloval bo tudi Akademski komorni zbor iz Gradca pod vodstvom dirigenta K. E. Hoffmanna, a med ostalimi nastopajočimi bodo Eksperimentalna skupina pariškega radia, v kateri sodeluje tudi znani slovenski komponist J. Matičič, ki že dalj časa živi v Franciji, nadalje violinist I. Ozim in P. Novak, pianist A. Perret iz Ženeve, pianistka Z. Novakova idr.

Dve žabi

(Nadaljevanje s 7. strani)

»Nekaj mi je prišlo na misel,« je rekla druga. »Kaj če bi se postavili na zadnje noge in naslonili druga na drugo. Morda bi potem kaj več videli?«

»Dobro, poskusiva,« je rekla prva.

In postavili sta se na zadnje noge in se objeli s sprednjima nogama, da ne bi padli.

Tako sta stali pokonci in ena in druga sta radovedno buljili v mesto predse. Od velikega napora so jima noge in glava otrpnile. Ali če stoje žabe na zadnjih nogah, gledajo njih izbuljene oči nazaj, kajne? Neumni žabi pa nista mislili na to.

Tako je osaška videla namesto tujega mesta spet svoje rodno mesto in kiotska žaba zopet svoje.

»Kaj vidim,« je zaklicala osaška, »cesarsko mesto je prav takšno kakor moje rojstno mesto. Tudi potok tu spodaj je popolnoma enak mjemu. Če ne morem več videti, se ne izplača iti na tako dolgo pot. Rajši kar doma ostanem.«

Kiotska je bila istega mnenja. »Če mesto ne izgleda drugače, je popolnoma nepotrebno iti v tujino,« je rekla.

Izpustili sta se in pljusnili zopet v travo. Potem sta se še nekoliko časa razgovarjali in se slednjič poslovili. Otresli sta sprednji nogi in jo urezali z velikimi skoki nizdol po hrbu. Kako sta si želeli biti zopet doma!

Ali še vnukom svojih vnukov sta pripovedovali o svojem potovanju, kako bi bili skoraj za vselej odšli v tujino in kako sta si Osaka in Kioto podobni kakor jajce jajcu.

PO SVETU PO SVETU PO SVETU PO SVETU PO SVETU PO SVETU PO SVETU

MRAVLJE POŽRLE ČLOVEKA

Skupina lovcev je naletela v severni Argentini na strahotno najdbo. Lovci so odkrili truplo moža, ki so ga zloglasne črne mravlje skoraj popolnoma požrle. Kolikor so mogli dogodek rekonstruirati, je nesrečnega moža napadla puma. V borbi z njo je bil mož ranjen. Ko je naposled pumo pregnal in si je hotel obvezati rane, so ga napadle mravlje. Proti tem morilskim žuželkam je eno samo sredstvo: uren beg. Ranjeni lovec pa verjetno ni imel dovolj moči, da bi se rešil z begom. In tako se je spravil nadenj milijonski roj mravelj in ga verjetno v nekaj minutah usmrtil.

57 DRŽAV NA OLIMPIADI

Od 5. do 27. septembra bo v Siegnu v Zahodni Nemčiji šahovska olimpiada. Organizatorji so sporočili, da se je doslej za to prireditev prijavilo že 57 držav.

UGODNOSTI ZA CIGANE

Evropski svet v Strasbourgu, v katerega je včlanjeno 18 držav, je sprejel resolucijo o ciganih. Ta resolucija ciganskih pravic, kot jo imenujejo, zahteva med drugim, da v državah članicah sveta zgrade za cigane posebne kampe s tekočo vodo, elektriko in vsem potrebnim za udobno življenje. V takih kampih naj bi cigani ostajali tako dolgo, dokler ne bi njihovi otroci dosegli vsaj najosnovnejšo izobrazbo.

Po ocenah je v deželah zahdone, severne in južne Evrope okoli 300.000 ciganov, ki so večinoma nepismeni. Še danes so cigani večinoma nomadi. Vendar pa je vse manj prostorov, kjer lahko prebivajo in vse manj dela, s katerim se lahko ukvarjajo — kotlarstvo, pletenje košar, igranje in podobno. Evropski svet trdi, da tatvine niso noben problem med cigani. Nepridipravov je med njimi prav toliko kot v vsaki drugi skupini tri sto tisoč ljudi.

ŽIVE SAMO 33 LET

Kakor piše vzhodnoafriški tisk, se v afriških deželah narodi največ otrok, pa tudi smrtnost je največja. Dahomeja in Burundi zavzemata prvi mesti na svetovnem seznamu po številu porodov, »črna celina« kot celota pa ima tudi največjo smrtnost (100 in še več smrtnih primerov na tisoč novorojenčkov). Najkrajšo življenjsko dobo so ugotovili v Centralni afriški republiki — samo 33 let ...

54 KM DOLG PREDOR

Letos bodo pričeli graditi med japonskima otokoma Honšujem in Hokkaidom najdaljši predor na svetu. Pod morjem naj bi bil dolg 54,2 kilometra, gradnja pa bo stala okoli sedem milijard dinarjev (ali 14 milijard šilingov).

Predor, ki bi ga morali izročiti namenu leta 1977, bo omogočil ugodnejšo in hitrejšo zvezo med Tokiom in Sapporom, prizoriščem prihodnjih zimskih olimpijskih iger. Medtem ko potrebujejo vlaki in ladje danes za to pot več kot 19 ur, jo bodo vlaki prevozili po predoru v šestih urah.

LIKOVNI BIENALE V BENETKAH

V Benetkah je že nekaj časa odprt letošnji bienale likovne umetnosti. Ob otvoritvi je nad 800 kritikov in časnikarjev prisostvovalo dogodku, ki vsako drugo leto zbere v vrtovih na skrajnem vzhodnem robu mesta na lagunah likovno »reprezentanco« sveta.

Letos sodeluje 70 držav, bienale pa kaže mirnejši videz kot pred dvema letoma, ko je bilo vobče vprašanje, ali ga bodo — zaradi neredov — odprli. Še vedno je bienale forum odkritij, pregled novega.

Italijanski paviljon so letos namenili deloma tudi drugim umetnikom, kar je spričo njegove centralne lege tudi pomembno. Manjkajo pa na tem bienalu ekstremi sedanjosti — še vedno prevladujeta pop-art in op-art, na splošno pa umerjena moderna umetnost, tako rekoč umetnost šestdesetih let.

V ŠTANDREŽU BODO IGRALI NAŠO »MIKLOVO ZALO«

V Štandrežu v goriški občini v Italiji so člani društva »Otona Župančiča« pričeli z vajami za uprizoritev naše slavne »Miklove Zale«. To igro so člani istega društva igrali že pred desetimi leti in takrat je doživela izreden uspeh, saj so tedaj v Štandrež prišli ljubitelji slovenske besede z vseh primorskih krajev. Špicarjevo igro »Miklovo Zalo« bodo štandreški igralci uprizarjali na prostem.

VES GRADBENI MATERIAL, kot npr. čistilne vodne naprave, betonske izdelke, ureditev ponikovalnih jam in LECA-izdelke — tudi na obroke — ugodno dobavi
FERLACHER BETONWERK
J. PAGITZ, Ferlach—Borovlje
Telefon 04227 / 375
(Dostavljamo tudi ob sobotah!)

Iščemo pleskarske pomočnike, vajence in šoferje. Hrana in stanovanje je preskrbljeno.
Pleskarski mojster
HANS SCARSINI
Celovec—Klagenfurt
Koningsberger Straße 20

AEG- HLADILNIK
za 140 litrov z neto ceno
od S 1.650.—
Vam dobavi na dom trgovina
KATARINA in ADOLF KRIVOGRAD
9143 St. Michael
Šmihel nad Pliberkom
Razne električne stroje dobite zdaj na 24-mesečne obroke brezobrestno.

Naš tednik
Izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik", Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uprave 82-6-69. — Telefon uredništva in oglasnega oddelka 84-3-58. Naročnina znaša: mesečno 10.— šil., letno 100.— šil. Za Italijo 3400.— lir, za Nemčijo 24.— DM, za Francijo 30.— ffr., za Belgijo 300.— bfr., za Švico 25.— šfr., za Anglijo 3.— f. sterl., za Jugoslavijo 60.— N. din, za USA in ostale države 7.— dolarjev na leto. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.